

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda Öngörülen Meşru Menfaat Kavramının Ticaret Şirketleri Bakımından Değerlendirilmesi^(*)

Evaluation of the Concept of Legitimate Interest Stipulated in The Law on The Protection of Personal Data in Terms of Commercial Companies

Dursun SAAT

Doktor Öğretim Üyesi

Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

Anahtar Kelimeler

*Kişisel Veri,
Veri Sorumlusu,
Şirket Menfaati,
Meşru Menfaat,
Anonim Şirket.*

Öz

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) yürürlüğe girmesi ile tüm alanlarda olduğu gibi ticaret şirketlerinin faaliyetlerini de derinden etkilemiştir. Veri işlemede ana kural açık rıza olsa da yasama organı Kanun'un 5. maddesinin 2. fıkrasında bu kurala istisnalar getirmiştir. Çalışmamızda KVKK m. 5/2-f'de düzenlenen "İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması" madde metni unsurlarına ayrılarak ele alınacak ve özellikle menfaat kavramının şirketler hukukundaki anlamı tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu kapsamda konunun daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle KVKK'da yer verilen temel kavramlara ilişkin açıklama yapılacaktır. Sonrasında ise KVKK m. 5/2-f'de yer alan düzenlemenin bir hukuka uygunluk sebebi olduğu üzerinde durularak bu hükmün ticaret şirketleri bakımından anlamı ifade edilecektir.

Keywords

*Personal Data,
Data Controller,
Company Interest,
Legitimate Interest,
Joint Stock Company.*

Abstract

Law No. 6698 on the Protection of Personal Data (KVKK) has deeply affected the activities of commercial companies in all areas with its entry into force. Although the main rule in data processing is explicit consent, the legislature has introduced exceptions to this rule in Article 5/2-f of the law. In our study, the text of the article "Data processing is mandatory for the legitimate interests of the data controller, provided that it does not harm the fundamental rights and freedoms of the data subject" regulated in Article 5/2-f of the KVKK will be analyzed by dividing it into its elements and In particular, the meaning of the concept of interest in company law will be tried to be determined. In this context, to better understand the subject, firstly, an explanation will be made regarding the basic concepts in the KVKK. Afterwards, the meaning of this provision in terms of commercial companies will be expressed by emphasizing that the regulation in Article 5/2-f of the KVKK is a reason for compliance with the law.

(*) Araştırma Makalesi.

Hakem denetiminden geçmiştir.

Gönderim Tarihi: 28.05.2024, Kabul Tarihi: 20.07.2024.

I. GENEL OLARAK

Modern toplumlarda bir insan hakkı olarak kabul edilen kişisel verilerin korunması hakkının önemi her geçen gün artmaktadır. Gerçekten de kişilik hakkının bir türü olarak kabul edilen kişisel verilerin korunması, bireyin günlük hayatta verilerinin işlenmesinden doğan tehlikelere karşı korunmasını amaçlamaktadır¹.

Son yıllarda bilişim teknolojisinin hızla gelişimi ve özellikle sosyal medya platformlarının yaygınlaşması ile üretilen veri sayısı ve çeşitlerinde ciddi bir artış kaydedilmiştir. Öyle ki; 2015 yılında tüm dünyada oluşturulan veri miktarı yaklaşık 25 zettabayt iken bu rakamın 2020 yılında 64.2 zettabayt geçtiği, 2025 yılında ise 175 zettabayt aşacağı tahmin edilmektedir².

Günümüzde veriler, hem kamu otoriteleri hem de piyasa aktörleri tarafından bilişim sistemleri vasıtasıyla sıkça kullanılmaktadır. Bu bilgilerin kullanılması bireyler ile mal ve hizmet sunanlar bakımından bazı kolaylıklar veya avantajlar sağlasa da bu durum kişisel bilgilerin istismar edilme riskini de beraberinde getirdiğinden söz konusu riskleri en aza indirebilmek için gelişmiş ülkelerde kişisel verilerin korunması alanında detaylı kanuni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur³. Bu kapsamda Avrupa Birliği'nde kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk düzenleme 95/46/AT numaralı direktif olmuş ve uzunca bir süre uygulandıktan sonra değişen dünya koşullarına uyum sağlamak adına ve verinin öneminin her geçen gün artması karşısında yetersiz kaldığı kabul edilen bu direktif yerini 2016/679 numaralı Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü'ne (GDPR) bırakmıştır.

Ülkemiz de bu değişim sürecinden etkilenmiş ve yasama organı 2016 yılında kişisel verilere ilişkin özel bir kanun niteliğinde olan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nu (KVKK) kabul etmiştir⁴.

KVKK m. 3/1/d'ye göre kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi kişisel veri olarak tanımlanmaktadır. Gerçek kişi ile ilişkilendirilebilecek her türlü bilgi kişisel veri niteliğini haiz olup KVKK'nın uygulama alanına dâhildir. Bu kapsamda doğrudan ya da dolaylı bir şekilde herhangi bir bireyi tanımlayacak isim, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, kredi kartı bilgisi, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler kişisel veri olarak kabul edilmektedir.

Kişisel veri kavramı bir yandan bireyin onurunu, mahremiyetini ve özel hayatını bünyesinde barındırırken diğer yandan da işletmeler açısından ekonomik bir değer olarak kabul edilmektedir. Veri temelli iş modelleri ve çevrimiçi hizmetler hayatın her alanında etkili hale gelmeye başlamıştır⁵. Petrolün yerini alan yeni yakıt veya hammadde olarak da ifade edilen kişisel verilerin son dönemde edim olarak sözleşmelere konu edildiği⁶ ve ekonomik bir karşılığının da bulunması dolayısıyla şirketlere sermaye olarak konulmaya başlandığı da görülmektedir.

İşletmeler ürünlerini daha fazla müşteriyle buluşturup daha fazla kazanç elde edebilmek için veriye ihtiyaç duymaktadırlar. Ürünlerin hizmet ve pazarlanmasına yönelik reklam faaliyetleri, çoğunlukla işletmelerin müşteri portföyünde yer alan ve kişisel veri niteliğindeki telefon numarası veya e-posta adresi vasıtası ile gerçekleşmektedir. Bu kapsamda şirket yeni çıkarmış olduğu bir ürünün reklamını

¹ ÇEKİN, Mesut S.: "6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun'un Big Data (Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 2016, Cilt 74, Sayı 2, s. 633.

² İstatistiki bilgi için bkz. <https://www.statista.com/statistics/871513/worldwide-data-created/#statisticContainer> (ET: 04.01.2024).

³ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu (Gerekçe), (<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d26/c006/tbmm26006040ss0117.pdf>, ET: 04.01.2024), s. 4.

⁴ 07.04.2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmî Gazete.

⁵ EKMEKÇİ, Ömer / YÜCEDAĞ, Nafıye / ÖZTÜRK AKKANAT, B. Elif / AŞIKOĞLU, İ. Şehriban: *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024, s. 1.

⁶ Kişisel verilerin sözleşmelere konu edilmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZTÜRK AKKANAT, B. Elif: *Karşı Edim Olarak Kişisel Veriler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.

veya indirim giren bir ürünün bilgisini elinde bulundurduğu veri havuzu sayesinde saniiyeler içerisinde müşterilerine gönderebilmektedir.

Şirketlerin potansiyel müşterilerini tanıması ve bu müşteri adaylarının ne tür ürünlere ihtiyacının olduğunu tespit edebilmesi ise ancak veri analizi ile mümkündür. Özellikle İngilizce karşılığı “cookies” olan çerezler vasıtasıyla bireylerin dijital ayak izleri şirketler tarafından sıkı bir şekilde takip edilmekte, çok kısa bir zaman diliminde veri analizi yapılmakta ve algoritma tarafından kişinin bilgisayarına, cep telefonuna veya e-posta adresine ihtiyacı doğrultusundaki ürün ya da hizmetlere ilişkin reklamlar, indirim kodları gönderilmektedir.

Görüleceği üzere verinin önce bilgiye akabinde de ekonomik menfaate yani paraya dönüşme işlevi bulunmaktadır. Bundan dolayı şirketler kişisel veriye sahip olmayı ve bundan gelir elde etmeyi ticari bir amaç haline getirmişlerdir.

Çalışmamızda öncelikle KVKK'da yer alan “veri sorumlusu”, “veri işleyen” ve “açık rıza” kavramlarına ilişkin genel bir bilgilendirme yapılmasının ve bu kavramların ticaret şirketleri açısından hangi anlamlara geldiğinin tespit edilmesinin anlam bütünlüğünün sağlanması ve konunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

II. KVKK'DA YER ALAN TEMEL KAVRAMLARIN TİCARET ŞİRKETLERİ AÇISINDAN ELE ALINMASI

A. Ticaret Şirketlerinin Veri Sorumlusu / Veri İşleyen Sıfatı

Ticaret şirketleri Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 124.maddesinde kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibaret olduğu belirlendikten sonra TTK'nın bir sonraki maddesinde de ticaret şirketlerinin tüzel kişiliği haiz olduğu ve Türk Medeni Kanunu'nun 48.maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabileceği ve borçları üstlenebileceği hükme bağlanmıştır. KVKK kapsamında ticaret şirketleri, veri sorumlusu veya veri işleyen olarak kabul edilebileceği gibi şirket aynı anda hem veri sorumlusu hem de veri işleyen sıfatını taşıyabilir.

KVKK uyarınca veri sorumlusu, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi olarak ifade edilmektedir. Diğer bir ifade ile veri sorumlusu olan kişi, işlenen kişisel verilerin amaç ve vasıtalarının belirlenmesinde söz sahibi olan süreci yönetim ve denetiminde gerçekleştiren kişidir⁷.

Veri sorumlusu, kişisel veri işleme kapsamında kendi adına karar alma yetkisi olan ve kişisel veri işleme faaliyetinin “neden” ve “nasıl” yapılacağı sorularının cevabını verecek olan kimsedir⁸. Her ne kadar sadece gerçek kişilere ilişkin bilgiler kişisel veri kabul edilse de veri sorumlusunun tayinin de gerçek kişiler ile tüzel kişilerin de veri sorumlusu olabileceği açıkça kabul edilmiştir⁹.

Veri sorumlusunun belirlenmesinde tacir olup olmamanın, kamu tüzel kişiliğine sahip olunup olunmamasının, şirketler açısından sermaye ve mal varlığı değerleri ile elde edilen ciro ve karlılığın da herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Bu yönüyle nasıl mevduat hesabı bulunan bir müşterisinin kimlik ve iletişim bilgileri gibi kişisel verisini elinde bulduran ve yöneten bir banka veri sorumlusu olarak kabul

⁷ UNGURENAU, T. Carmen: “Legal Remedies for Personal Data Protection in European Union”, *Logos University Mentality Education Novelty: Law*, 2018, Cilt 6, Sayı 2, s. 29 vd.; DEMİRBAŞ, Ali: *Kişisel Verileri Koruma Hukukunda Veri Sorumlusu ve Yükümlülükleri*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 17.

⁸ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi*, Ankara, 2019 (<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF>, ET: 05.01.2024) (Rehber), s. 57.

⁹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu 22/07/2020 tarih ve 2020/560 sayılı “... Kanun'un 'veri sorumlusuna' ilişkin getirdiği tanımın, hayatın olağan akışına uygunluğunun sağlanması ve pratikte ortaya çıkan sorunların çözülebilmesi adına geniş yorumlanması gerektiği; bu kapsamda her ne kadar tüzel kişiliği haiz olmasa da kural olarak apartman, site ve benzeri yapılar bakımından veri sorumlusu olarak kat malikleri kurulunun kabul edilebileceği” yönündeki kararı ile tüzel kişiliği dahi olmayan kat malikleri kurulunun da veri sorumlusu olarak kabul edileceğine karar vermiştir (<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6798/2020-560>, ET: 05.01.2024).

ediliyor ise sokak arasında faaliyet gösteren ve müşterilerinin adı- soyadı ve karşılığında ne kadar borcu bulunduğunu gösteren veresiye defterini tutan bir bakkal da KVKK kapsamında veri sorumlusudur.

Veri işleyen ise KVKK m. 3'e göre veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişidir. Veri işleyen kişi söz konusu veriye bizzatı temas eden ve veriyi veri sorumlusunun ad ve hesabına işleyen uygulayıcı mekanizmadır. Veri işleyen kişilerin veri sorumlusunun talimat ve emirleri ile sınırlı olarak veri işleme faaliyetinde bulunmaları gerekir¹⁰. Veri sorumlusunun organizasyonu dışındaki bu kişiler, kişisel verileri kendisine verilen talimatlar çerçevesinde işleyen, veri sorumlusunun kişisel veri işleme sözleşmesi yapmak suretiyle yetkilendirdiği ayrı bir gerçek veya tüzel kişidir¹¹.

Tüm bu açıklamalar ışığında ticaret şirketlerinin tüzel kişiliğinin bulunmasından ötürü hem veri sorumlusu hem de veri işleyen sıfatlarına ayrı ayrı veya birlikte sahip olabileceği hususunda bir şüphe bulunmamaktadır. Örneğin konaklama tesisi işleten bir şirket veri sorumlusu sıfatıyla tesise gelen müşterilerinin kişisel verilerini işlemektedir. Bu şirket, müşteri verilerinin daha güvenli bir şekilde depolanmasını sağlamak için bulut hizmeti sunan bir başka şirket ile anlaşma sağladığında bulut hizmeti sunan şirket veri işleyen olarak kabul edilecektir. Zira bu şirket, konaklama şirketinden gelen verileri veri sorumlusu adına sadece koruma ve depolama faaliyeti olarak işlemektedir. İfade edilmelidir ki, bulut hizmeti sağlayan bu şirket kendi çalışanlarının verilerini ise veri sorumlusu sıfatıyla işlemektedir. Görüleceği üzere aynı şirket bir yandan kendi çalışanları karşısında veri sorumlusu iken konaklama tesisinden gelen müşteri verilerinin teknik olarak korunması ve depolanması noktasında veri işleyendir.

B. Açık Rıza ve Unsurları

KVKK'ya göre kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem veri işleme olarak kabul edilmektedir.

Veri sorumlusu, veriyi işlemeyen önce veri sahibinin açık rızasını almalıdır. Bir başka anlatımla, veri sorumlusunun veri sahibinin açık rızasını almadığı müddetçe veri işleme faaliyetinde bulunması kural olarak mümkün değildir. Hukukumuzda kişisel verilerin işlenmesinde rızanın değil açık rızanın bir hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenmesi Anayasa m. 20/3 gereği anayasal bir zorunluluktur¹². Nitekim açık rıza kavramına KVKK'da özel bir önem atfedilmiş ve çeşitli maddelerinde ilgili kişinin açık rızası olmaksızın verisinin işlenmesinin mümkün olmayacağına işaret edilmiştir. Örnek olarak KVKK'nın

m. 5/1 “*Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez.*”

m. 6/2 “*Özel nitelikli kişisel verilerin, ilgilinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaktır.*”

m. 8/1 “*Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın aktarılamaz.*”

m. 9/1 “*Kişisel veriler, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın yurt dışına aktarılamaz.*” hükümleri gösterilebilir.

Öğretideki bir görüşe göre açık rızanın “bilgiye dayalı kendi kaderini tayin etme” fikrine dayandığı ifade edilirken¹³ diğer bir görüşe göre ise açık rızanın altında “veri üzerinde sahibinin mutlak kontrolü” düşüncesinin yattığı savunulmaktadır¹⁴.

¹⁰ EKMEKÇİ / YÜCEDAĞ / ÖZTÜRK AKKANAT / AŞIKOĞLU, s. 82.

¹¹ Rehber, s. 56.

¹² EKMEKÇİ / YÜCEDAĞ / ÖZTÜRK AKKANAT / AŞIKOĞLU, s. 142.

¹³ BERGKAMP, Lucas / DHONT, Jan: “Data Protection in Europe and the Internet: An Analysis of the European Community’s Privacy Legislation in the Context of the World Wide Web”, *The EDI Law Review*, 2000, Cilt 7, s. 78; CUSTERS, Bart / DECHESNE, Francien / PIETERS, Wolter / SCHERMER, Bart / VAN DER HOF, Simone: “Consent and Privacy”, *The Routledge Handbook of the Ethics of Consent*, Routledge, London, 2018, s. 247.

Açık rıza tanımı yasada yapılmış ve “belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza” şeklinde düzenlenmiştir. Gerekçede ise açık rızanın 95/46/EC sayılı Direktif dikkate alınarak tanımlandığı ve “İlgili kişinin kendisiyle ilgili veri işlenmesine, özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanı şeklinde anlaşılmalıdır.” gerektiği ifade edilmiştir¹⁵. GDPR’da ise KVKK’dan farklı olarak rıza kavramı tanımlanmıştır. Buna göre rıza, veri sahibinin kendisine ait kişisel verilerin işlenmesine onay verdiğini gösteren, özgür bir şekilde verilmiş, spesifik, bilgilendirilmeye dayalı ve tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta bir beyan yoluyla ya da açık bir onay eylemidir¹⁶. Her ne kadar GDPR’da sadece rıza kavramı tanımlanmış olsa da muhtelif hükümlerinde genel nitelikli kişisel veriler için sadece rıza aranırken özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesi için ise açık rızaya ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. KVKK’da ise böyle bir ayırım yoluna gidilmemiş ve genel-özel nitelikteki tüm kişisel veriler bakımından açık rıza kavramına yer verilmiştir.

Öğretide ağırlıklı görüş olarak açık rızanın;

- belirli bir konuya ilişkin olma
- bilgilendirmeye dayalı ve
- özgür iradeyle açıklanma şeklinde üç unsurunun bulunduğu ifade edilmektedir¹⁷.

1. Açık Rıza Belirli Bir Konuya İlişkin Olmalıdır

Verilen rızanın geçerli olabilmesi için hangi verilerin hangi amaç doğrultusunda işleneceğinin belirli olması gerekir¹⁸. Belirli bir konuya ilişkin rıza; belirli bir veri sorumlusunun, belirli bir ilgili kişinin, belirli bir verisini, belirli bir işleme faaliyeti için işlenmesine rıza göstermesidir¹⁹.

İlgili kişinin rızası alınırken “*Tüm şirket faaliyetleri için kişisel verilerimin işlenmesi kabul ediyorum*” şeklindeki sadece genel amaçları belirten ucu açık beyanlardan kaçınılmalıdır. Zira bu tarz rızalar battaniye rıza, torba rıza veya şemsiye rıza olarak kabul edilmekte²⁰ ve Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Kurul) kararlarıyla da geçersiz sayılmaktadır. Buna karşın özel olarak “*Kimlik ve iletişim verilerimin şirketin insan kaynakları süreçlerinin yürütülebilmesi için veya reklam ve pazarlama faaliyetlerinin yürütülmesi için üçüncü kişilerle paylaşılmasını kabul ediyorum*” şeklindeki rıza; belirli bir ilgili kişinin, belirli bir verisini, belirli bir işleme faaliyeti için sınırlandırdığı için hukuken geçerli bir rıza olarak kabul görecektir²¹.

¹⁴ LAZARO, Christophe / LE METAYER, Daniel: “Control Over Personal Data: True Remedy of Fairy Tale”, *SCRIPTed: A Journal of Law, Technology And Society*, 2015, Cilt 12, Sayı 1, s. 4-34.

¹⁵ Gerekçe, s. 7.

¹⁶ Açık rıza konusunda KVKK ile Direktif ve GDPR arasındaki tanım farklılıkları öğretide eleştirilmektedir. Eleştiriler için bkz. ÇELİKEL, Serdar: “Kişisel Verilerin İşlenmesinde, Açık Rıza Hukuka Uygunluk Nedeninin, 95/46 Sayılı Direktif ve GDPR’la Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2021, Cilt 9, Sayı 17, s. 167 vd.; ÇEKİN, Mesut S. / BERKTAŞ, E. Ahmet / AKINCI, Furkan M: *Veri Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 159 vd.; BRAUN AVCI, Cihan: “Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018, Cilt 15, Sayı 1, s. 18 vd.

¹⁷ ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 159; EKMEKÇİ / YÜCEDAĞ / ÖZTÜRK AKKANAT / AŞIKOĞLU, s. 152 vd.; TAŞTAN, Furkan G.: *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 157 vd.; YAĞLIDERE, E. Umut: *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu*, Platon Hukuk Yayınevi, İstanbul, 2022, s. 121 vd.. Öğretideki azlık görüşüne göre ise madde gerekçesinde yer alan “tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta” ifadesi de açık rızanın bir unsurudur. Bkz. BRAUN AVCI, s. 19 vd.; TÜRKMEN ERARS-LAN, Sevgi: *Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 117 vd.

¹⁸ BRAUN AVCI, s. 23.

¹⁹ EKMEKÇİ / YÜCEDAĞ / ÖZTÜRK AKKANAT / AŞIKOĞLU, s. 157.

²⁰ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *Sıkça Sorulan Sorular*, Ankara, 2019 (<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4196/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Hakinda-Sikca-Sorulan-Sorular>, ET:17.01.2024), s. 27; TAŞTAN, s. 158.

²¹ EKMEKÇİ / YÜCEDAĞ / ÖZTÜRK AKKANAT / AŞIKOĞLU, s. 157.

2. Açık Rıza Bilgilendirmeye Dayalı Olmalıdır

Veri sorumlusu ilgili kişinin verisini almadan önce mutlaka kişiyi aydınlatmalı ve hangi veriyi, hangi amaç doğrultusunda hangi yöntemlerle aldığı hususlarında bilgilendirmelidir²². Aydınlatma yükümlülüğü olarak da kabul edilen böyle bir bilgilendirme yapılmasındaki en temel amaç hiç şüphesiz bireyin rıza verip vermeme noktasındaki iradesinin sağlıklı bir şekilde oluşumunu sağlamak ve bu yönüyle bilinçli bir tercihte bulunmasına imkân vermektir²³.

Veri sorumlusu tarafından yerine getirilmesi zorunlu olan aydınlatma yükümlülüğünün içeriği de yine yasanın 10 maddesi ve bu kapsamda çıkartılan Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ’de ayrıntıları ile düzenlenmiştir²⁴. Buna göre aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken veri sorumluları veya yetkilendirdiği kişilerce yapılacak bilgilendirmenin asgari olarak

- Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği,
- Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği,
- Kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılacağı,
- Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi,
- İlgili kişinin Kanunun 11’inci maddesinde sayılan diğer hakları konularını içermesi gerekmektedir.

Çalışmamız kapsamında veri sorumlusu olan şirket, kimliğini belirtmek üzere, aydınlatma metninde ticaret ünvanına, MERSİS numarasına ve faaliyet gösterdiği işletme merkezi adresinin yanında iletişim bilgilerine ve varsa keş adresine de yer vermelidir. Şirketin aydınlatma metninde kendisini tanıtmaya hususu verisi işlenen ilgili kişi tarafından veri sorumlusuna başvuru hakkı kapsamında yapacağı başvurunun hangi ticaret ünvanlı şirkete ve hangi adrese yapılması gerektiğinin tespiti bakımından önem taşımaktadır.

Öte yandan şirketler kişisel verilerin elde edilmiş amaç ve yöntemlerini de faaliyet alanına göre özelleştirmelidir. Örneğin sağlık hizmeti sunan bir şirketin aydınlatma metninde “tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin” yürütülmesi gibi amaçlar yer alırken özel okul işleten bir şirketin metninde ise bu amaçlar yerini “eğitim, öğretim, sınav faaliyetlerinin yerine getirilmesi vs.” şekline bırakmalıdır.

Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken hukuki ve teknik terimler çok kullanılmamalı, gereksiz açıklamalardan kaçınılmalı ve mümkün olduğunca ilgili kişinin aradığı bilgiye kolayca ulaşmasına elverecek şekilde gerekli bilgilendirme katmanlı ve kullanıcı merkezli olarak sunulmalıdır²⁵.

Unutulmamalıdır ki; aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi ilgili kişinin talebine bağlı olmayıp bu yükümlülüğünün yerine getirildiği hususunun ispatı veri sorumlusu üzerindedir. Bu kapsamda şirket müşterinin veya çalışanın herhangi talebi olmaksızın dahi bu yükümlülüğünü yerine getirmelidir.

Uyuşmazlık halinde ilgili kişiye bilgilendirilme yapıldıktan sonra kişisel verisinin alındığını veri sorumlusu her türlü şüpheden uzak bir biçimde ispat etmek zorundadır. Aydınlatma yükümlülüğünün nasıl yerine getirilmesi hususunda ise herhangi bir şekil şartı bulunmamakta olup bu yükümlülük veri sorumlusunca sözlü, yazılı, ses kaydı, çağrı merkezi gibi fiziksel veya elektronik ortamlar kullanılmak

²² POLATER, Salih: “Kişisel Verilerin Reklam Amaçlı İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 2019, Cilt 1, Sayı 1, s. 10; ÇELİKEL, s. 181; BRAUN AVCI, s. 25.

²³ ÇELİKEL, s. 181; EKMEKÇİ / YÜCEDAĞ / ÖZTÜRK AKKANAT / AŞIKOĞLU, s. 152.

²⁴ 10.03.2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmî Gazete.

²⁵ AŞIKOĞLU, İ. Şehriban: “Veri Sorumlularının Aydınlatma Yükümlülüğü -Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 2019, Cilt 1, Sayı 2, s. 45 vd.; ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 165.

suretiyle yerine getirilebilmektedir²⁶. Uygulamada şirketlerin çoğunlukla yazılı veya elektronik ortamda bilgilendirme metinlerine yer verdiği de görülmektedir.

KVKK'nın 28.maddesinde belirtilen istisna hükümlerinde ise aydınlatma yükümlülüğünün uygulanmayacağı açıkça belirtilmiştir.

3. Açık Rıza Özgür İrade İle Açıklanmalıdır

Açık rızanın en önemli unsuru rızanın ilgili kişinin özgür iradesinin ürünü olması gerektiğidir²⁷. Kişinin irade beyanı olan rıza, bireyin yaptığı davranışın bilincinde ve kendi kararı olması halinde geçerlilik kazanacak olup kişinin iradesini sakatlayacak her türlü fiil, kişisel verilerin işlenmesi için verdiği açık rızayı da sakatlayacaktır²⁸.

Özgür bir iradenin söz konusu olabilmesi için bireye rıza verme veya vermeme yönünde bir seçenek tanınmalı ve rızasını açıklamadığı takdirde olumsuz sonuçlara maruz bırakılmamalıdır²⁹.

Özellikle ilgili kişi, herhangi bir sosyal, ekonomik, psikolojik veya benzeri bir etki altında kalmaksızın kişisel verilerinin işlenmesine yönelik rıza vermeme veya rızasını geri alma konusunda gerçek bir tercihte bulunarak iradesini açıklamış olmalı; rıza vermemesinin aleyhine önemli derecede etki doğurma tehlikesi bulunmamalı; ilgili kişinin iradesi hata, hile veya korkutma gibi nedenlerle bozulmamış olmalıdır³⁰.

Belirtilmelidir ki; tarafların hukuki ilişkide eşit konumda olmadığı veya taraflardan birinin diğeri üzerinde etkili olduğu durumlarda rızanın özgür iradeyle verilir verilmemesinin her olay bakımından ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Örneğin işçi-işveren arasında, sigortacılık ve bankacılık işlemlerinde genelde sözleşmenin karşı tarafı ile kişisel verisinin işlenmesine rıza gösteren müşteri, sözleşme şartlarının belirlenmesinde eşit söz hakkına sahip olmayıp sözleşmenin zayıf konumunda bulunan kişi, kendisini verilerinin işlenmesine rıza göstermek zorunda hissediyorsa, burada verilen rızanın özgür iradeyle verildiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır³¹.

Öte yandan rızanın herhangi bir ürün veya hizmetin sunulmasının ya da ürün veya hizmetten yararlandırılmasının ön şartı olarak ileri sürüldüğü durumlarda da özgür bir irade hali söz konusu olmayacaktır³². Örneğin e-ticaret sitelerinin birçoğunda müşteri rıza vermez ise satın almak istediği ürünün

²⁶ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi*, Ankara, 2019 (<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134-f57bc727af7d.pdf>, ET: 01.02.2024), s. 14.

²⁷ ÇELİKEL, s. 183.

²⁸ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *Açık Rıza Rehberi* (<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/e3c6aa10-9de4-46f8-9b51-71bcf07c09b5.pdf>, ET: 07.02.2024) (Açık Rıza Rehberi), s. 6.

²⁹ ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 167; SELEK, Ozan: "Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza Açıklaması", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, Cilt 21, Sayı 2, s. 922.

³⁰ POLATER, s. 11; BRAUN AVCI, s. 21; ÇELİKEL, s. 184.

³¹ BRAUN AVCI, s. 21; Açık Rıza Rehberi, s. 6.

³² Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurulu 25/03/2019 Tarihli ve 2019/81 Sayılı Karar ve 31/05/2019 Tarihli ve 2019/165 sayılı Kararında "Bu bağlamda, herhangi bir ürün ve/veya hizmetin sunumunun, açık rıza verme ön şartına bağlanmaması gerektiği ve eğer yapılan seçimin sonuçları, kişisel veri sahibinin seçim özgürlüğünü etki altında bırakıyorsa, bu durumda rızanın özgürce verildiğini söylemenin mümkün bulunmadığı, dikkate alındığında bahse konu somut olayda, üyelerle sunulan online üyelik sözleşmesinde, özel nitelikli kişisel veri olan avuç içi izinin alınmasına onay verilmesinin sözleşmenin kurulması için zorunlu bir şart olarak sunulduğu ve kurala uyulmaması halinde firmaya fesih hakkı tanınmış olduğu hususları birlikte değerlendirildiğinde üyelerin kulüplere girişlerde avuç içi izi bilgilerinin alınmasına rıza göstermemeleri halinde söz konusu hizmetten yararlanamayacakları dikkate alındığında, üyeler tarafından verilen açık rızaların özgür iradeye dayalı olduğunu söylemenin mümkün bulunmadığı bu kapsamda veri sorumlusu tarafından hizmetin sunulmasının açık rıza şartına bağlandığının değerlendirildiği" yönündeki kararı ile ilgili veri sorumlusu hakkında idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir (<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5496/2019-81-165>, ET: 08.02.2024). Öte yandan; bir market zincirinin sadakat kart uygulamasına ilişkin ihbar ve şikayetler hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulu 25/03/2019 tarihli ve 2019/82 sayılı kararında ise müşterinin sadakat kart programına üye olmadığı durumda şirketin sunduğu ürüne ve kişiye özel fırsat dünyasından faydalanmadığını ancak bu durumun hiçbir şekilde herhangi bir müşterinin şirketin sunduğu alışveriş ortamından faydalanmasını engellemediğini dolayısıyla, veri sorumlusu şirket tarafından hizmet sunumu kapsamında sadakat kart programına katılımın müşteriler açısından zorunlu tutulmadığını, söz konusu programa üye olmayan müşterilere hizmet sunulmaması gibi bir durum ortaya çıkmadığı dikkate alındığında, sadakat kart programına üye olunması sırasında kişilerin açık rızalarına başvurulması aksi takdirde söz konusu programdan yararlanılmaması hususunda şikayetçinin şirket tarafından bir hizmet veya ürün sunulmasının açık rıza şartına bağlandığı iddiası ile ilgili Kurumca yapılacak bir işlem bulunmadığına karar vermiştir (<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5463/-Bir-market-zincirinin-sadakat-kart-uygulamasina-iliskin-ihbar-ve-sikayetler-hakkinda-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-25-03-2019-tarihli-ve-2019-82-sayili-Karari>, ET: 08.02.2024).

ödeme sekmesine site tarafından yönlendirilmemektedir. Görüleceği üzere ürünün sunulması ticaret sitesi tarafından açık rıza şartına bağlanmakta ve müşterinin rıza vermeden ürünün ödemesini yapıp satın alabilmesi engellenmektedir.

III. HUKUKA UYGUNLUK SEBEBİ OLARAK KVKK m. 5/2-f’de DÜZENLENEN İSTİSNA HÜKMÜ

En başta ifade edilmelidir ki; verisi üzerinde mutlak hak sahibi olan kişi, verisi işlenen kimsedir. Nitekim Anayasa m. 20/3’te bu durum “*Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Görüleceği üzere anayasa, kişisel veri işlemenin kural olarak yasak olduğunu belirledikten sonra bu yasağın ilk istisnasının açık rıza olduğunu belirtmiş ve ardından da yasada öngörülecek hukuka uygunluk sebepleri ile de verinin işlenmesine cevaz vermiştir.

Bu yönüyle genel nitelikteki kişisel veriler için KVKK m. 5’te sayılan; özel nitelikteki kişisel veriler için KVKK m. 6’da belirtilen tüm haller aslında birer hukuka uygunluk sebebidir. Önemle ifade edilmelidir ki, açık rıza ile diğer hukuka uygunluk halleri arasında hiyerarşik bir ilişki de bulunmamakta bilakis bütün hukuka uygunluk sebepleri veri işleme faaliyetini eşit derecede meşru kılmaktadır³³.

Yukarıda da ayrıntıları ile izah edildiği üzere, veri işleyebilmek için temel kural ilgili kişinin açık rızasının bulunmasıdır. Her ne kadar ana kural kişinin rızası olmaksızın veri sorumlusunun hiçbir veri işleme faaliyetinde bulunmayacağı yönünde olsa da yasama organı bu ana kurala KVKK’nın 5.maddesinin ikinci fıkrasında AB ve Anayasa’mızdaki düzenlemelere paralel olarak bazı istisnalar getirmiştir (Çalışmamız bakımından özel nitelikli kişisel verilere ilişkin getirilen istisna halleri kapsam dışı bırakılmıştır). Bir başka anlatımla, yasada belirtilen durumlarda ilgili kişinin açık rızası bulunmasa dahi yasa hükmü ile veri sorumlusuna veri işleme ruhsatı verilmiştir³⁴.

KVKK m. 5/2’de belirtilen ve sınırlı sayıda olan bu haller açık rızaya getirilen birer muafiyet hükümleridir. Gerçekten de kişisel verilerin işleme şartları, yani hukuka uygunluk halleri, yasada sayma yoluyla belirlenmiş olup bu şartların genişletilmesi mümkün değildir³⁵. Öte yandan; söz konusu istisna hallerine ilişkin yorum yapılırken Türk Hukuku’nda genel bir ilke olan “istisnalar mahalline maksur yorumlanır” kuralı çerçevesinde hareket edilmesi ve sadece hükmün getiriliş amacı doğrultusunda yorumlarda bulunulması gerekliliği de unutulmamalıdır.³⁶

Veri sahibinin rızası olmaksızın verisinin işlenebileceği hallerden bir tanesi de çalışmamızın asıl konusunu oluşturan ve KVKK m. 5/2-f’de düzenlenen “*İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması*” yönündeki madde metnidir. Kanun koyucu yasa hükmü ile ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar gelmemesi ve veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması koşulu ile

³³ YÜCEDAĞ, Nafiye: “Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 2017, Cilt 75, Sayı 2, s. 773; ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 158 vd.

³⁴ KVKK m. 5/2: “*Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür:*

a) *Kanunlarda açıkça öngörülmesi.*

b) *Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması.*

c) *Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması.*

ç) *Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması.*

d) *İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması.*

e) *Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlenmesinin zorunlu olması.*

f) *İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.”.*

³⁵ Rehber, s. 72.

³⁶ İstisnalar dar yorumlanır kuralı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. YONGALIK, Aynur: “İstisnalar Dar Yorumlanır Kuralı ve Değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, Cilt 60, Sayı 1, s. 1-15.

bireyin rızası bulunmasa dahi veri işlemenin mümkün olduğunu kabul etmiştir. O halde KVKK m. 5/2-f hükmüne göre açık rıza aranmaksızın ilgili kişinin verisinin işlenebilmesi için aşağıdaki üç şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlar;

- Verisi işlenen kişinin temel hak ve özgürlüğüne zarar verilmemeli,
- Veri sorumlusunun meşru bir menfaati olmalı,
- Veri işleme zorunlu olmalıdır.

Veri sorumlusu olan şirketler, genellikle açık rıza dışındaki hukuka uygunluk nedenlerine dayanarak müşterilerinin verilerini işleme eğilimindedir³⁷. Bu durum ise açık rıza kavramının terk edilmesine ve bir yönüyle KVKK'da öngörülen ana ilke ve esasların içinin boşaltılmasına sebebiyet vermektedir.

Hiç şüphesiz bu halin ortaya çıkmasında m. 5/2-f'deki düzenlemede yer alan “meşru menfaat, zorunluluk ve kişinin temel hak ve özgürlüğüne zarar vermeme” kavramlarının muğlak ve yoruma muhtaç halde bulunmalarının etkili olduğu söylenebilir. Bu belirsiz alanı fırsata dönüştürmek ve adeta kanunu dolanmak isteyen birçok şirkette aslında hukuka uygun hiçbir sebebi bulunmamasına rağmen soyut nitelikteki bu “meşru menfaat” çatı hükmü altında saklanmakta ve veri işlemede bir menfaatleri varmış gibi hareket ederek ticari faaliyetlerine tıpkı yasa yürürlüğe girmeden önceki haliyle devam etmektedir. Yasa düzenlemesine açıkça aykırılık taşıyan bu durumun ortadan kaldırılabilmesi için ise bir taraftan içtihat hukukun gelişimi beklenmeli diğer yandan ise AB hukukunda kabul gören kıstaslardan istifa edilmelidir³⁸.

Gerçekten de m. 5/2-f'de yer alan düzenleme incelendiğinde hükümde geçen ve maddenin temel kavramını oluşturan “menfaat” kavramının tanımı yasada yapılmamış ve hangi hallerde veri sorumlusunun meşru bir menfaatten söz edilebileceği açık uçlu bir şekilde bırakılmıştır. Ayrıca maddede veri sorumlusunun meşru menfaati ile ilgili kişinin temel hak ve özgürlükleri arasında nasıl bir dengeğin gözetilmesi gerekliliğine ilişkin de bir açıklık bulunmamaktadır. Yasada yer alan “zorunluluk” ifadesi de öğretilerde haklı bir şekilde eleştirilere maruz kalmakta ve bu kavramın “gereklilik” şeklinde yorumlanması gerektiği ifade edilmektedir³⁹.

IV. KVKK m. 5/2-f İSTİSNA HÜKMÜNÜN UNSURLARI VE ŞİRKETLER HUKUKU KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Şirketler Hukuku Anlamında “Menfaat” Kavramı

Arapça kökenli olan menfaat kavramının günlük yaşamda birçok anlamı bulunmaktadır. Kelime anlamı itibariyle bir kişinin veya bir grubun yararına veya çıkarına olan şeyi ifade eden menfaat, birinin ihtiyaçlarını karşılayan ya da ona avantaj sağlayan bir şeyi tanımlamak, kişisel veya toplumsal olarak bir şeyden fayda sağlamak anlamında da kullanılmaktadır⁴⁰.

Menfaat sözcüğüne yüklenen anlam hukuk bilim dalları arasında da farklılık göstermektedir. Örneğin medeni hukuk hak kavramını, menfaat temelli olarak açıklamakta ve bu bağlamda bir tanım yapmaktadır⁴¹. Sigorta hukuku bakımından ise menfaat kişinin sigorta sözleşmesiyle teminat altına almak istediği konu ile arasındaki para ile ölçülebilir ilişkisi anlamına gelmektedir⁴².

³⁷ SELEK, s. 934.

³⁸ ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 187.

³⁹ ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 188.

⁴⁰ <https://sertifika.subu.edu.tr/menfaat-kelime-anlami-nedir-tdk> (ET: 15.02.2024).

⁴¹ *Hatemi'*ye göre hak, hukuk tarafından kişilere tanınmış ve kullanılması sahibinin iradesine bırakılmış menfaatlerdir. HATEMİ, Hüseyin: *Medeni Hukuk'a Giriş*, 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 116.

⁴² KENDER, Rayegan: *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 16. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 222; AYHAN, Rıza / ÇAĞLAR, Hayrettin / ÖZDAMAR, Mehmet: *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 132.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından hazırlanan Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü'nde meşru menfaat, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla gerçekleştirilecek işleme faaliyetinde, veri sorumlusunun elde edeceği meşru, etkin, belirli ve mevcut bir menfaat olarak tanımlanmıştır⁴³. Menfaatin her şeyden önce KVKK m. 5/2-f gereği meşru yani hukuki olması gerekir. Meşru menfaat, hukuka uygun olan her türlü menfaati bünyesinde barındırmaktadır⁴⁴. Meşru menfaat, somut olayın özelliklerine göre hukuki olmasının yanında ekonomik niteliği de haiz olabilir. Nitekim veri sorumlusu şirketin ticari faaliyeti kapsamındaki menfaati her zaman iktisadi boyutludur zira TTK m. 19 gereği tüzel kişi tacirin yaptığı her iş ticari iş olarak kabul edilmektedir.

Ayrıca, Çalışma Grubu yayınlamış olduğu görüşünde meşru menfaatin en yaygın görünüm alanlarını;

- medya ve sanatın da dâhil olduğu ifade veya bilgi edinme özgürlüğünün kullanılması,
- pazarlama ve reklam biçimleri,
- siyasi kampanyalar veya bağış toplamlar da dâhil istenmeyen ve ticari olmayan mesajlar,
- borç tahsilatı da dâhil olmak üzere hukuki taleplerin mahkeme dışı prosedürlerle icrası,
- dolandırıcılığın, hizmetlerin kötüye kullanılmasının veya kara para aklamanın önlenmesi,
- güvenlik veya yönetim amacıyla çalışanların izlenmesi,
- ihbar şemaları,
- fiziki güvenlik, IT ve ağ güvenliği,
- tarihsel, bilimsel veya istatistiksel amaçlarla işleme,
- pazarlama araştırması da dahil olmak üzere araştırma amaçlı işleme şeklinde belirtmiştir⁴⁵.

Şirket menfaati bakımından konu ele alındığında ise her ne kadar TTK'nın çeşitli maddelerinde “şirket menfaati” kavramına doğrudan madde metinlerinde yer verilmiş olsa da bu kavrama ilişkin yasal bir tanımlama yapılmamıştır⁴⁶. Yasama organı pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkını düzenleyen TTK m. 437'nin gerekçesinde şirket menfaatinin zarara uğramasının ne demek olduğunu ifade etmekle yetinmiş ve “*Şirket menfaatlerinin zarara uğraması, şirket işletmesinin, bağlı şirketlerinin, müşteriler çevresinin, dağıtım kanallarının ve ilişkilerinin vs. 'nin kayba uğraması veya bu nitelikte pek de uzak olmayan bir tehlikenin varlığı*” olarak kabul etmiştir⁴⁷.

Her ne kadar, şirket menfaati denilince temel olarak şirketin korunacağı düşünülse de aslında şirket menfaatinin gerçekleştirildiği ve korunduğu hallerde şirketin pay sahibi, alacaklısı, yönetim kurulu/müdürü, çalışanı kısaca şirket ile çıkar ilişkisi içinde bulunan herkes korunmaktadır⁴⁸. Anonim or-

⁴³ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü (<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5388/Madde-ve-Gerekcesi-ile-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Bilgi-Notu-ve-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Iliskin-Terimler-Sozlugu>, ET: 15.02.2024), s. 114.

⁴⁴ ÇALIŞMA GRUBU: “Opinion 06/2014 on the notion of legitimate interests of the data controller under Article 7 of Directive 95/46/EC”, 2014 (https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_en.pdf, ET:15.02.2024), s. 24 vd.

⁴⁵ Çalışma Grubu, s. 24 vd.

⁴⁶ TTK m. 202, 223 ve 437.

⁴⁷ TTK m. 437 Gerekçesi.

⁴⁸ SULU, Muhammed: *Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 11 vd. *Tekinalp*, menfaat sahiplerine ekonomik organizasyon kavramı içerisinde işaret etmektedir. *Tekinalp*'e göre “*Ekonomik organizasyon, pay sahibini ve veya pay sahiplerini, alacaklıları, çalışanları, tedarikçileri ve müşterileri, yani menfaat sahiplerini(stakeholders) içerir ve bunların ahenk içinde çalışan birliğini ifade eder*”. TEKİNALP, Ünal: *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 15. Ayrıca müellif, meşru menfaate hizmet etmenin doğrudan ekonomik yarara gönderme yaptığını da kabul etmektedir. TEKİNALP, s. 32.

taklıkta şirket menfaatinin önceliği ilkesi olarak da kabul edilen bu durumda şirketin menfaati aynı zamanda tüm menfaat sahiplerinin çıkarlarının ortak paydasını oluşturmaktadır⁴⁹.

Öğretide şirket menfaatinin içine aldığı her şeyi koruma altında tutan bir şemsiye olduğu ifade edilirken şirket menfaatinin ortaklığın ticari sırlarını da içine alan üst bir çatı olduğu da belirtilmektedir⁵⁰. Zira şirket sırrı sadece şirketin işleyişi ve menfaatiyle ilgilidir⁵¹.

Konuyu ortağın bilgi alma hakkının reddi kapsamında, ortaklık sırrı ve ortaklığın korunması gereken diğer menfaatleri şeklinde ikili bir ayırım yaparak ele alan *Tekinalp*; yatırımı, rekabeti ve hedef kitlelerine yönelmeyi, yeni ortaklık ve işbirliği anlaşmalarının araştırılmasını ve değerlendirilmesini, sağlanması düşünülen teknoloji ve fikri mülkiyet haklarını, yeni ürünleri, maliyet ve fiyatlarını ortaklık sırrı olarak kabul ederken krize karşı ortaklığın alacağı önlemlerin, sektörü ilgilendiren bir tebliğe veya rekabetin korunması ile ilgili soruşturmaya karşı izlenecek yolların belirlenmesini ortaklığın korunmaya değer diğer menfaatleri içerisinde değerlendirmektedir⁵².

Benzer şekilde *Pulaşlı* da şirket menfaati kavramını mutlak şirket sırrı ve nispi şirket sırrı şeklinde bir ayrıma giderek açıklamakta ve şirketin mutlak surette açıklamama yükümlülüğü altına bulunduğu mutlak sırlarını; şirketin fiyat oluşturmaya ilişkin ilkeleri, AR-GE faaliyetleri, pay sahibinin veya yönetim kurulu üyesinin banka hesap numaraları şeklinde sıralarken, bizzat şirketin menfaati gereği gizli kalması gereken nispi sırları ise şirketin müşteri çevresi ve genel ve ticari işlemleri olarak kabul etmektedir⁵³.

Şirketlerin birbirleriyle rekabet edebilmesi için diğer şirketlerden ayrılan ve başarılı olmasının da asıl kaynağını oluşturan gizli yönleri bulunmaktadır⁵⁴. Bu gizlilik alanlarında işletmelerin önemli çıkar ve menfaatleri yer almaktadır. O halde, bir yandan hukuki ve ekonomik diğer yandan soyut bir nitelik taşıyan şirket menfaati; ortaklığın hukuki ve ekonomik alandaki mevcudiyetini mümkün olan en iyi şekilde devam ettirmesini sağlamayı ifade etmektedir⁵⁵.

Şirket menfaati her ortaklıkta farklılık arz edebilir ve bu itibarla şirket menfaatinin belirlenmesi için genel geçer ve katı tanımlar yerine her ortaklığın kendi amaç ve şartları ile bir değerlendirme yapılmalıdır⁵⁶. Şirketten önüne gelen bir işlem ya da olay karşısında basiretli bir şekilde davranma yükümlülüğünü de göz önünde tutarak faaliyet alanı, bulunduğu coğrafya ve faaliyetini sürdürdüğü ülke ya da ülkelerin ekonomik şartlarını bir bütün olarak değerlendirdiğinde şirket yararına olacağını düşündüğü yönde karar alması beklenmektedir⁵⁷.

Elbette ki her somut olayda şirket menfaati değerlendirmesi yapılırken birtakım ilkeler hem kurul hem de yargı makamları tarafından tesis edilecek kararlarda göz önünde bulundurulmalı ve önlerine gelen uyumsuzluklar bu ilkeler de dikkate alınarak çözüme kavuşturmalıdır. Bu ilkeler öğretide;

⁴⁹ KORKUT, Ömer: "Anonim Şirketlerde Şirket Menfaati Kavramının Somutlaştırılması", *Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2007, Cilt 11, Sayı 2, s. 2.

⁵⁰ SULU, s. 11 vd.

⁵¹ USLUEL GÜRBÜZ, Ash E.: *Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s. 53 vd.

⁵² TEKİNALP, s. 383.

⁵³ PULAŞLI, Hasan: *Şirketler Hukuku Şerhi*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018 s. 1942 vd.

⁵⁴ KAYA, Arslan: *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2001, s. 264; KARASU, Rauf: "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 2005, Cilt 23, Sayı 2, s. 90; BOZKIR, Betül: *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı*, Yüksek Lisans Tezi, İbn Haldun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2023, s. 88.

⁵⁵ HELVACI, Mehmet / ÇAMURCU, Emin / TÜRKİYILMAZ, İsmail: "Özellikle Anonim Şirket Açısından Şirket Menfaati Kavramı", *Handi Yasaman'a Armağan*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 311.

⁵⁶ SULU, s. 32.

⁵⁷ Son dönemde sıkça yapay zekânın anonim ortaklığın yönetim kurulunda yer alıp alamayacağı ve bu durumun şirketteki çıkar ve menfaat çatışmasını engelleyip engellemeyeceği tartışılmaktadır. Bu husus çalışmamızın araştırma konusu dışında kaldığından bir değerlendirme yapılmamıştır. Ancak yapay zekânın şirket yönetiminde kullanıma ilişkin somut bir örnek için bkz. ÇELİK, Ezgi S.: *İşe Alımda Adayın Kişisel Veri Güvenliği: Yapay Zekâ Destekli Video Mülakat Uygulamaları*, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, Ankara, 2024.

- Şirketin amacı ve konusu,
- Şirketin değerinin artırılması,
- Pay sahiplerinin menfaati,
- Farklı çıkarların değerlendirilmesiyle bir sonuca varılması

şeklinde belirtilmektedir⁵⁸.

Örneğin, şirketin esas sözleşmesinde konu ve amacın belirlenmesi ile şirket menfaati bir yönüyle somutlaşmış yani belirli hale gelecek olup⁵⁹ bu noktadan sonra alınacak kararlarda şirketin menfaatine olan bu amaca ulaşmayı mümkün kılan yolun tercih edilmesi aranacaktır⁶⁰.

Bu kapsamda, ortakların kar ve gelir elde etme amacıyla kurmuş oldukları bir anonim şirketin yönetim kurulunun genel kuruldan izin almadan ihtiyaç sahiplerine yardım eden bir vakfa ya da derneğe önemli bir miktarda bağışta bulunması her ne kadar ahlaki açıdan takdire şayan bir durum olarak kabul edilse de bu durum şirketin gelir elde etme ve günün sonunda elde edilen bu geliri kar payı şeklinde pay sahipleri arasında paylaşırma amacına aykırılık taşıdığından şirket menfaati kapsamında değerlendirilmemelidir⁶¹.

Diğer yandan, şirket esas sözleşmesinde şirketin faaliyette bulunacağı zaman dilimi belirtilmişse ve şirketin ana sözleşmede belirtilen süresini aşan uzun vadeli yatırımların yapılması kararı alınmışsa bu kararın da o ortaklık için şirket menfaatine aykırı olduğu kabul edilmelidir⁶². Ancak belirsiz süreli bir anonim ortaklık için orta ve uzun vadeli yatırımların yapılması genellikle şirket menfaatinin gerektirdiği bir durumdur⁶³.

Uygulamada şirketler güvenlik, personel servisi taşımacılığı, yemek, temizlik gibi bir takım hizmetleri şirket bünyesi dışında faaliyet gösteren başka şirketler aracılığıyla tedarik etmektedir. Örneğin şirketin kendisine ait personeline ilişkin *ad-soyad-adres ve telefon numarası* bilgisini üçüncü kişi konumundaki tedarikçi personel taşıma şirketi ile paylaşması kanaatimize göre KVKK m.5/2-f’de düzenlenen meşru menfaate dayalı veri işlemenin tipik bir örneğini oluşturmaktadır. Zira burada işveren şirketin veri paylaşımındaki amacı personellerinin zamanında ve güvenli bir şekilde ikamet ettiği yer ile işyeri arasında taşınarak şirket faaliyetlerinin devamlılığını sağlamaktır. Belirtilmelidir ki; işveren şirketin meşru menfaati anılan faaliyetin yerine getirilebilmesi için gerekli olan veri paylaşımı ile sınırlıdır. Örneğimizdeki taşıma faaliyeti için işveren tarafından çalışanların mesleki bilgisinin, sicil numarasının, sağlık raporunun, bordro bilgisinin taşıma şirketi ile paylaşımı taşıma işleminin yerine getirilebilmesi için gerekli olmadığından KVKK m.5/2-f istisna hükmü kapsamında değerlendirilmesi bize göre mümkün değildir. Öte yandan, araç kiralama ya da lojistik faaliyeti yerine getiren taşıma şirketlerinin “*araca ait*” GPS sinyal kayıtlarını kayıt altına alması da

⁵⁸ KORKUT, s. 4 vd.

⁵⁹ MERLE, Philippe / FAUCHON, Anne: *Droit Commercial, Sociétés commerciales*, 20. Baskı, Dalloz- Petit, Paris, 2017, s. 85 vd.; RUEDIN, Roland: « L’intérêt Social, Critère Des Décisions Du Conseil D’administration (Conférence présentée dans le cadre des «Soirées d’études juridiques» à l’Abbaye de l’Arc à Lausanne le mardi 30 janvier 1990) », *JdT*, 1990, I, s. 198 (Aktaran: HELVACI / ÇAMURCU / TÜRKİYILMAZ, s. 311).

⁶⁰ HELVACI / ÇAMURCU / TÜRKİYILMAZ, s. 311.

⁶¹ Öğretide *Kendigelen* ise aksi görüştür. Müellif; somut bir uyuşmazlığa ilişkin kaleme almış olduğu uzman görüşünde yeni Türk Ticaret Kanunu ile *ultra vires* ilkesi terk edildiğinden ticaret şirketlerinin bağış yapmalarının ehliyetlerinin dışında kaldığını söylemenin artık mümkün olmadığını, şirketin bağışta bulunabilmesi için esas sözleşmede bu yönde bir hükme yer verilmesi hususunda bir gerekliliğin de söz konusu olmadığını, kanunda bağış yapma kararı almak konusunda genel kurulun yetkili olduğu yönünde bir hüküm bulunmadığı gibi şirketin esas sözleşmesinde de böyle bir düzenlemenin yer almadığını, bir anonim şirketin kamuoyunda popülerliğinin ve saygınlığının artırmaya ve müşteri çevresini genişletmeye yönelik olarak hiçbir karşılık beklenmeksizin sosyal sorumluluğunun gereği olarak bağışta bulunulmasının mümkün olduğunu belirtmiş ve sonuç olarak yönetim kurulunun bağış yapmaya yetkili organ olduğunu kabul etmiştir. KENDİGELEN, Abuzer: *Hukuki Mütalaalar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 332 vd.

⁶² HÄNNI, Lino: “Dommage indirect et intérêt social”, *GesKR*, 2013, s. 278 (Aktaran: HELVACI / ÇAMURCU / TÜRKİYILMAZ, s. 311).

⁶³ SULU, s. 32.

kanaatimize göre ticari hayatta KVKK m.5/2-f kapsamında değerlendirilmesi gereken bir başka durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kurul, yayımlanmış olduğu rehberlerde de meşru menfaatin bulunduğu durumlara ilişkin örneklere yer vermektedir. Buna göre bir işletmenin satılması veya devralınması halinde, şirketi satın alacak kişinin işletme personelinin kişisel verilerinin dâhil olduğu birtakım bilgilerin incelemesini meşru menfaat kapsamında değerlendirmektedir⁶⁴. Ne var ki bu görüşe katılmak mümkün değildir. Şirket birleşme ve devralmalarında “*due diligence*” adı verilen İngilizce bir kavram kullanılmaktadır. *Due Diligence*, bir fonksiyon veya faaliyet olarak bir davranış ölçütünden ziyade tüm hukuki işlemlerde sorumluluk hukuku için önemli bir unsur olarak aranılan “gerekli özeni” ifade etmektedir⁶⁵. Devre konu işletmeye ait bütün hukuksal finansal, vergisel veriler ile çalışanların sayısı ve nitelikleri hakkında bilgi sahibi olunması *due diligence* unsuru içerisinde değerlendirilmektedir⁶⁶. Ancak bir işletmenin devrinde veya birleşmesinde fabrikasında çalıştırdığı işçilerin toplam sayısını iletmek dışında işçilerin kişisel verilerinin liste halinde iletilmesinde devralacak şirketin korunmaya değer bir menfaatinin bulunmadığı düşünülmektedir⁶⁷. Nitekim söz konusu işçiler emek gücüne dayalı olarak kendilerine verilen işleri yerine getiren mavi yakalı kimseler olup bu kişilerin toplam sayısının karşı tarafa iletilmesi ile zaten iş gücü hakkında bilgi sahibi olunacaktır. Oysaki böyle bir devir-birleşme işleminde yöneticilerin ad ve soyadları ile mesleki yeterliliklerini gösterir diploma-sertifika bilgilerinin paylaşımında devralacak şirketin menfaatinin varlığı kabul edilmelidir. Çünkü anılan işin planlanması ve organizasyonu bu yöneticiler üzerinden yürütüldüğü için devir işleminde dikkate alınması gereken asıl iş gücü çevresini bu kimseler oluşturmaktadır. Bu kişilerin kalifiye nitelikte olması ya da olmaması devrin gerçekleşmesinde veya devir şartlarının belirlenmesinde taraflarca dikkate alınacak önemli bir unsurdur.

Bir şirket sahibinin, çalışanlarının temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, onların terfileri, maaş zamları veya sosyal haklarının düzenlenmesinde ya da işletmenin yeniden yapılandırılması sürecinde görev ve rol dağıtımında esas alınmak üzere çalışanların kişisel verilerini işleyebilmesini m. 5/2-f kapsamında değerlendirerek işletmenin yeniden yapılandırılması ya da ehliyetli ve liyakatli çalışanların terfi almaları konusu Kurul'un bir başka yayınında şirketin meşru menfaati kapsamında ele alınmıştır.⁶⁸

Öte yandan; Kurul'un meşru menfaat odaklı kararlarına da rastlanılmaktadır. Kurul, ilk olarak 25.03.2019 tarihinde 2019/78 sayılı kararı ile meşru menfaat kavramına ilişkin temel ilkeleri⁶⁹ işaret

⁶⁴ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU, Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması, Ankara, 2019 (<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a23bfe08-9b3a-4c2f-8a97-a259dcc0e667.PDF>, ET: 27.02.2024), s. 17 vd. Kurul'un aynı rehberinde veri sorumlusunun meşru menfaatine örnek olarak işverenin nükleer santraldeki çalışanlarının güvenliğini sağlamaya yönelik iş güvenliği mekanizmalarının kurulması amacıyla çalışanların kişisel verilerinin işlenmesi de gösterilmektedir. KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU, Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması, Ankara, 2019 (<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a23bfe08-9b3a-4c2f-8a97-a259dcc0e667.PDF>, ET: 27.02.2024), s. 17 vd.

⁶⁵ PULAŞLI, Hasan: “Şirket Satın Alma ve Birleşmelerinde İşletme Değerlemesi ve Due Diligence”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 2007, Cilt 24, Sayı 2 (Due Diligence), s. 211.

⁶⁶ PULAŞLI, *Due Diligence*, s. 215 vd.

⁶⁷ YÜCEDAĞ, s. 785.

⁶⁸ KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *100 soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*, Ankara, 2019 (<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf>, ET: 01.03.2024), s. 42.

⁶⁹ Kurul kararında aynen “6698 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendine göre ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması hali tespit edilirken veri sorumluları tarafından;

Kişisel verinin işlenmesi sonucunda elde edilecek menfaat ile ilgili kişinin temel hak ve hürriyetlerinin yarışabilir düzeyde olması,

Söz konusu menfaate ulaşılabilmesi bakımından kişisel veri işlenmesinin zorunluluk arz etmesi,

Meşru menfaatin halihazırda mevcut, belirli ve açık olması,

İlgili kişinin temel hak ve hürriyetleri ile yarışabilir nitelikte olan meşru menfaatin elde edilmesi halinde bir yarar sağlanacak olması ve kişisel veri işlenmeksizin başkaca bir yol ve yöntemle bu yararın ortaya çıkmasının mümkün olmaması,

Meşru menfaat belirlenirken söz konusu yararın çok sayıda kişiyi etkilemesi, yalnızca kâr elde edilmesi ya da ekonomik yararın sağlanması amacıyla yönelik olmaması, iş süreçlerini ya da bir işlevi kolaylaştırması (örneğin bir birim ya da az sayıda personel nezdinde değil, kurumsal olarak geneli etkileyecek şekilde) gibi şeffaf ve hesap verilebilir nitelikleri haiz kriterlerin esas alınması,

etmiş sonrasında ise somut uyumsuzlukta akaryakıt istasyonlarına gelen araçlara tüketicinin talep ettiği üründen farklı bir ürün ikmal edilmesi nedeniyle oluşan araç arızalarından dolayı tüketicilerin uğramış olduğu zararlar ile bu zararlardan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun gereğince işle-tici ile birlikte başvuranın da dağıtıcı şirket olarak müteselsilen sorumluluğunun bulunduğunu, bu yöndeki yargı kararları da dikkate alındığında durumun hem tüketicinin hem de dağıtıcı şirketin maddi kaybı ile birlikte şirket marka değeri ve hizmet kalitesinde de kayıplara yol açabileceğinden bahisle bize göre de isabetli bir şekilde, tüketicilere ait plaka ve ürün tipi bilgilerinin kullanılmasının akaryakıt istasyonu işleten veri sorumlusunun meşru menfaati kapsamında değerlendirilmiştir⁷⁰.

Kurul, bir eğitim kurumu tarafından kamera vasıtasıyla görüntü ve ses kaydı alınmasına ilişkin vermiş olduğu bir başka kararında ise kamera ile görüntü kaydı alınmasının güvenliği sağlama amacı ile bağdaşmakta olduğunu ve bu amacı gerçekleştirmeye yeterli olmakta iken ilaveten ses kaydı alın-masında veri sorumlusunun meşru bir menfaatinin bulunmadığını, zira zorunluluk arz etme ve kişisel veri işlenmeksizin başkaca bir yol ve yöntemle bu yararın ortaya çıkmasının mümkün olmaması şartı-nın ortadan kalktığı gerekçesiyle görüntü kaydına ilaveten ses kaydı alınmasını eğitim şirketinin men-faati çerçevesinde kabul etmemiştir⁷¹.

İfade edilmelidir ki; her ne kadar Kurul kararındaki somut olay bir eğitim kurumunda gerçekleş-miş ve bize göre de tesis edilen karar isabetli kabul edilse de bazı hallerde ses kaydının alınması şirket menfaati yönünde yorumlanması gerekebilir. Özellikle para alışverişinin sıklıkla yaşandığı bankalar, finans kuruluşları, döviz büroları, kuyumcu dükkanları, marketlerin kasa bölümleri, şirketlerin finans ve muhasebe birimlerinde aydınlatma yükümlülüğü şartının yerine getirilmesi ile birlikte görüntü kay-dının yanında ses kaydının da yapılması kanaatimize göre KVKK m. 5/2-f kapsamında o işletmenin ticari menfaati olarak kabul edilmelidir. Zira anılan yerlerdeki işlemlerin doğru, güvenli ve sağlıklı bir şekilde yerine getirildiğinin tespiti ticari işletmenin faaliyetlerinin devamlılığı açısından büyük önem taşımaktadır.

Öğretide de veri sorumlusunun meşru menfaatine ilişkin bir takım örnekler verildiği görülmekte-dir. Çekin / Berkaş / Akıncı'ya göre “Şirketler topluluğu bünyesinde veri işleme faaliyetinin bir tüzel kişiye devredilmesi ve diğer bütün topluluk üyesi tüzel kişilerin elde ettiği verilerin tek bir tüzel kişi tarafından işlenmesi söz konusu olabilir.... Gerçekten de şirketler topluluğu bünyesinde daha verimli çalışabilmek amacıyla bilgi-işlem faaliyetlerinin tek bir tüzel kişilik bünyesinde toplanması gereksini-mi doğabilir. Bu durumda şirketler topluluğunu mutlak açık rıza temin etmeye zorunlu kılmak isabetli olmayabilir. Bu sebeple veri işleme faaliyetinin bir tüzel kişilikte toplandığı durumlarda topluluk içi veri paylaşımının meşru menfaat kıstasına dayandırılabilmesi kanaatindeyiz”⁷². Konu hakkında görüş açıklayan Yücedağ'a göre ise “Grup şirketlerde, şirketlerin idaresine ilişkin sebeplerle, işçi ya da müşteri verilerinin, şirketler arasında aktarılmasında veya çalışanın verimliliğini artıracak ödül ve primler verilmesi amacıyla veri işlenmesi durumlarında, veri sorumlusunun ağır basan meşru bir menfaati olduğu söylenebilir”⁷³.

Bu açıdan ilgili kişinin başta kişisel verilerinin korunması olmak üzere temel hak ve hürriyetlerinin zarar görmesini engellemek amacıyla öngörülebilir, açık ve yakın her türlü tehlikeden uzak tutulması,

Kişisel verilerin bir veri kayıt sisteminde amaçla sınırlı olarak hukuka uygun işleyişinin temini ile zararları ve ihlalleri engellemek için her türlü teknik ve idari tedbirin alınması,

Kişisel verilerin işlenmesinde genel ilkelere uygunluğun sağlanması,

Bu kapsamda, kişinin temel hak ve hürriyetleri ile veri sorumlusunun meşru menfaatinin karşılaştırılarak denge testinin yapılması hususlarının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.”

⁷⁰ Karara ilişkin eleştiriler için bkz. DÜLGER, Murat V.: “Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 16 Nisan 2019 Tarihinde Yayınlanmış Olduğu Kararı Bağlamında ‘Veri Sorumlusunun Meşru Menfaati’ Kavramı”, 2019 (<https://www.hukukihaber.net/kisisel-verileri-koruma-kurulunun-16-nisan-2019-tarihinde-yayinlamis-oldugu-karari-baglaminda-veri-sorumlusunun-mesru-menfaati-kavrami>, ET: 03.03.2024).

⁷¹ 24.08.2023 tarihli ve 2023/1461 sayılı Karar (<https://kvkk.gov.tr/Icerik/7783/2023-1461>, ET: 03.03.2024).

⁷² ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 192 vd.

⁷³ YÜCEDAĞ, s. 785.

Bilindiği üzere TTK'nın 195 ila 209 madde hükümleri, birden çok ticaret şirketinin hukuken bağımsız olmalarını yeterli görmemiş hâkim şirket ile bağlı şirketlerden oluşan şirketler topluluğunun uygulamadaki önemini ve ekonomik işlevlerini dikkate alarak topluluğa dâhil şirketler arasındaki ilişkileri, yükümlülük ve sorumlulukları ayrıntılı bir şekilde hükme bağlamıştır⁷⁴. Gerçekten de TTK m. 195/4'te şirketler topluluğunun tanımı yapılmış ve hâkim şirkete doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan şirketlerin şirketler topluluğunu oluşturacağı belirtilmiştir. O halde en küçük bir topluluğun varlığı için hâkim konumda bir ticaret ortaklığı ve ona doğrudan ya da dolaylı olarak bağlı bulunan en az iki bağlı ticaret ortaklığı bulunmalıdır⁷⁵.

Şirketler topluluğuna dâhil olan her bir ticaret şirketinin birbirinden ayrı ve bağımsız bir tüzel kişiliği bulunduğu için aslında her ne kadar uygulamada bir holding çatısı altında toplanmış olsalar da KVKK uyarınca her birinin birbirinden ayrı bir veri sorumlusu sıfatının bulunduğu gözden kaçırılmamalı ve aynı hâkim şirketin çatısı altında faaliyet gösteren bu şirketler arasındaki veri akışının da KVKK kapsamında bir paylaşım olduğu unutulmamalıdır.

Nitekim Kurul vermiş olduğu bir kararda da şirketler topluluğu bünyesinde yer alan birden çok veri sorumlusu şirket arasındaki veri aktarımı gerçekleştirilmesinin, üçüncü kişiye veri aktarımı olarak değerlendirmiş ve bu itibarla aynı şirketler topluluğu bünyesinde yer alan veri sorumluları arasında gerçekleşecek veri aktarımında da 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun 8'inci maddesi hükümlerinin esas alınması gerektiğine dikkat çekerek iş başvurusunda bulunan bir adayın açık rızası olmadan kişisel verilerinin bir şirketler topluluğu altında yer alan veri sorumluları arasında aynı veri tabanını kullanmak suretiyle paylaşılmasını hukuka aykırı kabul etmiştir⁷⁶.

Bu noktada; kanaatimize göre şirketler topluluğu içerisindeki veri paylaşımında son derece titiz davranılmalı ve verinin topluluktaki bir ya da birkaç şirket ile paylaşılması, çalışmamız bakımından, en azından “şirket menfaatine” dayanmalıdır. Bu halde şirket menfaatinin var olup olmadığı ise veri paylaşımının hangi amaç ve saik doğrultusunda yapıldığının tespiti ile mümkün olacaktır. Örneğin bir holding A.Ş. çatısı altında faaliyet gösteren banka, market ve bilgisayar şirketlerinin müşterilerinden elde etmiş oldukları kişisel verileri siber saldırılara karşı korunması için son derece yüksek teknolojinin kullanıldığı holding A.Ş.'nin çatısı altındaki bilgi işlem birimine iletmesi kanaatimize göre şirket menfaatine dayalı bir işleme olarak kabul edilmelidir⁷⁷. Zira bu durumda verinin tek bir merkezde toplanmasının amacı verinin teknik olarak daha güvenli bir şekilde korunabilmesidir. Ancak bankanın müşterilerinden elde ettiği iletişim bilgilerini pazarlama ve reklam gibi ticari amaçlar doğrultusunda yine aynı grup şirket çatısı altında faaliyet gösteren market ya da bilgisayar şirketi ile paylaşması ise pür “şirket menfaati” kavramı altında kabul görmemelidir. Bu durum hem KVKK hem de Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun'un (ETDHK) 6. maddesinde “*Ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilir*” şeklinde ön görülen izinli pazarlama sistemine aykırılık teşkil edecektir. Zira bu paylaşımındaki amaç market ve bilgisayar şirketinin müşteri portföyünü, banka müşterilerinin iletişim bilgilerini kullanmak suretiyle olabildiğince genişletmek, üretmiş oldukları mal ve hizmetleri daha fazla kişiye duyurabilmek ve pazarlamaktır. Her ne kadar ticaret şirketinin ve bağlı olduğu grup şirketinin menfaati daha fazla gelir elde etme yönelik olsa da bu gelirin elde edilmiş yönteminde şirketler topluluğu içerisindeki tüm şirketlerin hem KVKK hem de ETDHK'nın emredici hükümleri ile getirilen düzenlemelerine uygun davranması yasal bir zorunluluktur⁷⁸.

⁷⁴ BAHTİYAR, Mehmet: *Ortaklıklar Hukuku*, 13. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 77.

⁷⁵ TEKİNALP, s. 633.

⁷⁶ <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5410/Is-Basvurusu-Surecinde-Islenen-Kisisel-Verilerin-Hukuka-Aykiri-Sekilde-Paylasilmasi> (ET:07.03.2024).

⁷⁷ ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 193.

⁷⁸ Ticari elektronik iletinin söz konusu hallerde KVKK hükümlerini uygulanıp uygulanmayacağı yönündeki tartışma için bkz. ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 391 vd.

Bu başlık altında son olarak bankaların müşterilerine ait sigorta poliçelerinin süresinin bitiminden önce, sigorta ettirenle iletişim kurarak, poliçenin yenilenmesini istemesinin KVKK m. 5/2-f kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği meselesi üzerinde durulacaktır. Bilindiği üzere bankalar kullandırmış oldukları kredinin karşılığında borçludan kredi hayat sigortası talep etmekte, bu yolla borçlunun ölümü veya işsiz kalması gibi hallerde kredi borcunun teminatsız kalmasının önüne geçerek rizikonun gerçekleşmesi sebebiyle poliçenin devreye girip ödenmeyen kredi alacaklarını sigorta şirketinden tahsil etmektedir.

Özellikle uzun vadeli kredi işlemlerinde sigorta poliçesinin süresi bitmeden banka tarafından sigorta ettirene bildirimde bulunulmakta ve sigorta ettiren tarafından sigortanın yenilenerek tekrar akdedilmesi sağlanmaktadır. Zira banka bu bildirim davranışı ile kredisinin güvencesiz kalmasının önüne geçerek olası bir tahsil edilememe riskini en başta önleme yoluna gitmektedir. Bankaların en önemli işlevlerinden ve gelir kalemlerinden bir tanesinin de kredinin müşteriye ulaştırılması ve bu yolla gelir ve kazanç elde etmesi olduğu düşünüldüğünde bankanın böyle bir bildirimde bulunmasında meşru menfaatinin bulunduğu açıktır. Kaldı ki yüksek yargı poliçe süresi dolmuş olmasına rağmen borçlu sigorta ettireni uyarmayan bankayı da sigorta ettiren ile sorumlu kabul etmektedir⁷⁹. Banka sigorta sözleşmesinin tarafı değildir, ancak çoğu kez anılan sözleşmenin ilgilisi diğer bir ifadeyle rehin alacaklısı olabilmektedir. Bilindiği üzere TTK m. 1456'ya göre sınırlı aynı hak ile takyit edilmiş bir mal üzerindeki, malike ait menfaat sigortalandığı takdirde, kanunda aksi öngörülmemişse, sınırlı aynı hak sahibinin hakkı sigorta tazminatı üzerinde de devam eder.

Her ne kadar banka, anılan sigorta poliçesinin tarafı olmasa da sigorta ettirenin poliçesinin görünümlü sürenin bittiğine ilişkin bildirimde bulunmak suretiyle sigorta ettirene ait kişisel verileri işleyebilmesi meşru menfaati kapsamında mümkün olmalıdır. Zira anılan durumda bankanın veriyi işleme-deki amacı kredi alacağının teminatsız kalmasını engellemek olup müşterisinin de sigorta teminatının dışına çıkmasını önlemek olduğu görülmektedir.

Özetle, veri sorumlusu şirketin herhangi bir kişisel veriyi işlemede menfaatinin olup olmadığının tespit edilmesi her zaman matematik formülü gibi kesin bir şekilde mümkün olmamaktadır. Her bir somut olayın kendisi içerisinde değerlendirilmesini ve bu değerlendirme yapılırken de yukarıda ifade edilen ilkeler göz önünde bulundurularak bir sonuca varılmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz⁸⁰.

B. Şirket Veriyi İşlerken Kişinin Temel Hak ve Özgürlüklerine Zarar Vermemelidir

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kişilerin temel hak ve özgürlükleri anayasa ile güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği kabul edilmiş ve bu sınırlamaların Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağına da işaret edilmiştir⁸¹. Kişi hürriyeti ve güvenliği, bilgi edinme hakkı, özel hayatın gizliliği, haberleşme ve seyahat özgürlüğü, düşünce hürriyeti ve çalışma özgürlüğü temel hak ve özgürlüklere örnek olarak verilebilir.

Anayasa'nın 20. maddesinde özel hayatın gizliliğinin kişisel verilerin korunması yönünden yeterli ve kapsayıcı olmaması nedeniyle özel bir düzenleme yapılmış ve bu yolla çok daha etkin bir koruma-

⁷⁹ Yargıtay, 4. HD, T. 23.09.2021, E. 2021/17489, K. 2021/5359 dosyası tahtında "Somut olayda, mahkemece, davalı banka aleyhine açılan davanın tam kabulüne karar verilmesi isabetsizdir. Yukarıdaki açıklamalar ışığında, davalı konumundaki bankanın kredi veren kuruluş olması ve aynı zamanda sigortacının acente konumunda olması da değerlendirildiğinde; poliçenin yenilenmesi hususundaki esas sorumluluk sigortalıya ait ise de davalı bankanın da poliçenin yenilenmemesi konusunda (müterafik) kusurunun bulunduğu hususları ve Dairemiz uygulaması da gözetilerek gerekli araştırma yapılarak karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi isabetli görülmemiş, bu nedenle davalı vekilinin karar düzeltme talebinin kabulüne" karar vermiştir (Lexpera).

⁸⁰ KORKUT, s. 2.

⁸¹ Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. KÜÇÜK, Adnan: "1982 Anayasasındaki Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması Rejimi Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Sınırlanmasının Anayasaya Uygunluğu", (Ed.) DOĞAN, Bayram: *Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 11 vd.

nın sağlanması amaçlanmıştır⁸². 2010 yılında Anayasa'nın 20. maddesine eklenen hüküm ile herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu açık bir şekilde anayasal güvenceye bağlanmıştır. Bu hakkın kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsadığı belirtilmiştir. Görüleceği üzere kişinin verilerinin korunmasını istemesi anayasa ile güvence altına alınan temel bir haktır.

Veri sorumlusunun meşru menfaati ile kişisel verisi işlenecek olan ilgili kişinin bu durumda temel hak ve özgürlüklerinin neler olduğu tespit edilmeli ve ardından bir denge testi yapılmalıdır⁸³. Bu noktada, kişisel verinin işlenmesi sonucunda elde edilecek menfaat ile ilgili kişinin temel hak ve hürriyetleri yarışabilir düzeyde olmalı ve kişisel verisi işlenen veri sahibinin feda edilen hukuki değeri ile veri sorumlusunun koruma altına alınan hukuki değeri arasında bir kıyaslama yapılarak bu kıyaslama neticesinde veri sorumlusunun menfaati ya üstün gelmeli ya da en azından eşit olmalıdır⁸⁴. Çalışma Grubu; dengeleme testi yapılırken göz önünden bulundurulması gereken unsurları işlemenin veri sahibi üzerindeki etkisi⁸⁵, işlenen verinin niteliği⁸⁶, verinin işlenme biçimi⁸⁷, veri sahibini makul beklentisi⁸⁸, orantılılık ve şeffaflık gibi genel yükümlülüklerle uyum gösterme⁸⁹, veri sorumlusu tarafından alınan ek güvenlik önlemlerinin alınması⁹⁰ şeklinde belirtmiştir.

Şirketler iktisadi bir yarar sağlamak için veriyi genellikle ticari amaçlar doğrultusunda işleyeceklerinden ötürü kişinin verisi üzerindeki hakkına yönelik değerlendirme yapılırken sadece şirketin bu veriyi işleme sebebiyle elde edeceği gelir ya da kar göz önünde bulundurulmamalıdır. Nitekim Kurul vermiş olduğu bir kararında meşru menfaat belirlenirken söz konusu yararın çok sayıda kişiyi etkilemesi, yalnızca kâr elde edilmesi ya da ekonomik yararın sağlanması amacına yönelik olmamasını, iş süreçlerini ya da bir işleyişi kolaylaştırması (örneğin bir birim ya da az sayıda personel nezdinde değil, kurumsal olarak geneli etkileyecek şekilde) gibi şeffaf ve hesap verilebilir nitelikleri haiz kriterlerin esas alınması hususlarına özellikle değinmiştir⁹¹.

Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi (AYM) 17.09.2020 tarihli ve 2016/13010 başvuru numaralı kararında, bir avukat ortaklığı bünyesinde avukat olarak çalışmaya başlayan başvurunun kurumsal e-posta hesabındaki yazışmaları işyerinde yaşanan sorunlar ile ilgili yürütülen disiplin soruşturması kapsamında işveren tarafından incelemeye alınmış ve bunun sonucunda başvurunun iş akdine son verilmesine binaen başlatılan yargılama neticesinde AYM; işveren tarafından başvurunun kurumsal e-posta hesabı üzerinden yapılan iletişimin izlenebileceği ve denetlenebileceği yönünde öncesinden açık bir bilgilendirme yapılmadığı ve başvurunun e-posta iletişiminin içeriğine erişilmesini zorunlu kılan bir durumun mevcut olduğunun işveren tarafından da açıklanamadığı gerekçesiyle başvuruyu haklı bularak başvurunun kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini kabul etmiştir⁹².

AYM; benzer konuya ilişkin bir başka kararında ise, başvurunun kullanımına sunulan kurumsal e-postanın denetlenebileceği ve denetimin usulüne ilişkin önceden iş sözleşmesiyle açıkça bildirim

⁸² KÜZECİ, Elif: *Kişisel Verilerin Korunması*, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 280.

⁸³ Rehber, s. 78. Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 25.03.2019 tarih ve 2019/78 sayılı kararında da "Bu kapsamda, kişinin temel hak ve hürriyetleri ile veri sorumlusunun meşru menfaatinin karşılaştırılarak denge testinin yapılması" şeklinde denge testi kavramına yer verilmiştir. Denge testi için bkz. Çalışma Grubu, s. 30 vd.

⁸⁴ ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 188.

⁸⁵ Çalışma Grubu, s. 36.

⁸⁶ Çalışma Grubu, s. 38.

⁸⁷ Çalışma Grubu, s. 39.

⁸⁸ Çalışma Grubu, s. 40.

⁸⁹ Çalışma Grubu, s. 41.

⁹⁰ Çalışma Grubu, s. 42.

⁹¹ Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 25.03.2019 tarih ve 2019/78 sayılı kararı.

⁹² AYM, E.Ü, B. No: 2016/13010, T. 17.09.2020 (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/13010, ET: 01.05.2024>).

yapıldığını, ayrıca iş sözleşmesinde belirlenen denetleme usulü ve yetkisine başvuruçunun iş sözleşmesini imzalayarak rıza gösterdiğini, işverenin başvuruçunun başka bir işte çalıştığı iddiasını destekleyen mesajları incelediği ve iddiasını kanıtlamak amacıyla sadece yargı sürecinde kullandığının görüldüğünü, bu durumda işverenin inceleme amacı dâhilinde bir denetleme gerçekleştirdiğini, inceleme sonucu elde edilen verileri amaca uygun kullandığını belirterek başvuruçunun kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ve Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alan haberleşme hürriyetinin ihlal edilmediğine karar vermiştir⁹³.

Görüleceği üzere yüksek mahkeme; öncelikle şirketin (işveren) bilgisayar, internet, e-posta gibi iletişim araç ve gereçlerini çalışanın kullanımına sunması nedeniyle oluşan uyumsuzluklarda işverenin menfaatleri ile işçinin temel hak ve özgürlükleri arasında bir dengeleme yapma gerekliliğinin doğduğunu belirtmiş ve akabinde şirketin çalıştırdığı kimsenin e-posta trafik ve içeriklerine ulaşmak istiyorsa önceden bu hususta mutlaka çalışana bir bilgilendirmenin yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Bize göre de, AYM kararlarında da haklı bir şekilde belirtildiği üzere, şirketin öncesinden bilgilendirme yaparak ve sadece hedeflenen amacı sağlamak için çalışanın e-posta trafik ve içeriklerine ulaşabilmesi şirket menfaati kapsamında değerlendirilmelidir. Günümüz dünyasında iş yapma metodları değişmiş ve insanlar telefon ya da faks ile iletişim kurmak yerine artık çoğu kez e-postalar üzerinden haberleşmeye başlamıştır. Çalışanlar, iş yapma metodlarından tekliflere, toplantı organizasyonundan sözleşmelere kadar birçok hususu birbirlerine e-postalar aracılığıyla göndermektedir. Günümüz dünyasında çalışanın bu e-posta adresleri faaliyet gösterdiği birimin bir nevi veri deposu, bir başka anlamıyla yerine getirdiği işinin hafızasını oluşturmaktadır. Örneğin bir otomotiv şirketinin satış pazarlama biriminde çalışan bir yöneticinin, üretilen ürünlerle ilgili olarak kimlerle görüştüğü, kimlerden hangi teklifleri aldığı, satış sözleşmesinin hangi şartlar altında düzenlendiği, bedelin nasıl tahsil edileceğine ilişkin tüm görüşme trafiği çalışanın e-postaları üzerinden yürütülmektedir. Bununla birlikte şirket çalışanları ticari rekabet ortamında farklı şirketlerden transfer teklifleri alabilmekte ve çalışmış olduğu işyerinden de ayrılabilir. Çalışanın bu elinde bulundurduğu şirketin ticari hafızasını kopyalayıp aynı sektörde faaliyet gösteren bir başka şirkette kullanması TTK'nın m.54 vd. düzenlenen haksız rekabet hükümleri ile zaten yasaklanmıştır.

Şirket tarafından çalışana tahsis edilen eposta ve sair iletişim araçlarının mülkiyetinin işverene ait olduğu ve gerekli görülmesi halinde bu trafik ve içeriklerin görüntülenebileceği bilgilendirilmesi yapıldıktan sonra çalışanın işyerinden ayrılması neticesinde şirketin bu eposta adresine ulaşarak veri trafiğini yönetebilmesi de kanaatimize göre şirket menfaati kapsamında kabul görmelidir zira ticari faaliyet bir bütündür. Bu bütünlük çerçevesinde şirketin yönetimi, temsili, ortaya çıkan hukuki uyumsuzlukların çözümü ve müşterilerin taleplerinin karşılanması noktasında en azından işyerinden ayrılan çalışanın e-postasının, bağlı olduğu birim yöneticisine yönlendirilerek şirket pasif bir şekilde bu e-postaları, *belirli bir süre ile sınırlı kalmak üzere görüntüleyebilmeli* ve karşı tarafa da gecikmesizin çalışanın iş yerinden ayrıldığı için ilgili e-postanın başka bir çalışana yönlendirildiği bundan sonraki iletişimin yeni adres üzerinden yapılması noktasında geri bildirimde bulunulmalıdır⁹⁴.

Söz konusu epostalarda müşterilere ait teklif ve sözleşme gibi metinler bulunabileceği gibi anılan şirketin mali tablolarına ilişkin müşterilerle yapılan cari hesap kayıt ve mutabakatlarına ilişkin verilerde yer alabilir. Örneğin işten ayrılan çalışanın e-posta adresinde gerçek kişi müşteri ile yapılan hesap mutabakatı yer alsın ve bu müşteri daha sonradan şirketten alacaklı olduğunu, aralarında da herhangi bir mutabakat yapılmadığını iddia etse, şirketin bu durumun aksini ispatlayabilmesi için belki de elin-

⁹³ AYM, *Celal Oraj Altunörgü*, B. No: 2018/31036, T. 12.01.2021 (<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/31036>, ET: 01.05.2024).

⁹⁴ Haksız rekabetin e-posta yoluyla işlenmesi halinde e-postanın ticari hayatı etkileme ile birlikte ilgili mal ya da ürün alıcılarına ulaşma imkânı bulunması hususunda ayrıntılı bilgi için bkz. NOMER ERTAN, Füsün: *Haksız Rekabet Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 133.

deki tek imkân çalışanın e-posta adresindeki bu veriyi görüntüleyebilmesidir. İktisadi bir bütünlük taşıyan, ticari defter ve kayıtlarını Vergi Usul Kanunu uyarınca on yıl boyunca saklamakla yükümlü kılınan tacir bir şirketin, çalışanın e-posta adresindeki bu veriye, örneğimizdeki “mutabakat kaydına”, şirket menfaati kapsamında ulaşması mümkün olmalıdır⁹⁵. Şirketler açısından benzer durumlar genellikle ticari alacak-borç ilişkilerinde ortaya çıkmakta ise de dava konusu yapılan çeşitli nitelikteki uyuşmazlıklarda da bu durum kendisini gösterebilir ve durumun aksinin ispatı açısından çalışanın iş ile ilgili e-postaları geriye dönük olarak taranabilmelidir. Ancak hiçbir koşulda kendisine e-posta adresi yönlendirilen bir birim yöneticisi, işten ayrılan çalışanın e-posta adresinden şirketle ilişkisi bulunsun ya da bulunmasın hiç kimseye aktif bir şekilde e-posta göndermemesi ve işten ayrılan personelin e-posta adresinden iletişim kurmaması da gerekir.

C. Şirket Açısından Veri İşleme Gerekli Olmalıdır

KVKK m. 5/2-f'ye göre veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesi zorunlu olmalıdır. Her ne kadar yasa metninde “zorunlu” kavramı kullanılmış olsa da öğretilerde de haklı bir şekilde eleştirildiği üzere bu kavramın yasa koyucu tarafından bilinçli bir şekilde tercih edilmediğini en başta belirtmemiz gerekir⁹⁶.

Gerçekten de yasada geçen “zorunluluk” kelimesi kaçınılmazlık hali veya olduğundan başka olmama durumları için kullanılan bir sözcüktür. Bir faaliyetin zorunlu olabilmesi için o faaliyeti yapmaktan başka bir seçeneğin bulunmaması gerekir. Eş söyleyişle, veri sorumlusu bakımından zorunluktan bahsedilebilmesi için veri işleme faaliyeti noktasında veri sorumlusunun o veriyi işlemekten başka hiçbir seçenek ve çaresinin bulunmaması gerekir⁹⁷.

Kanundaki zorunluluk kavramının bu denli katı bir şekilde yorumlanması veri sorumlusunun meşru menfaatini sürdürebilmesi için ilgili işleme faaliyetinde bulunmaktan başka bir seçeneğe sahip olmaması gerektiği anlamına gelecek ve bu kadar katı bir yorumun ticari hayatta bir karşılığı bulunmayacağı gibi veri işleme faaliyetlerini aşırı derecede sınırlayacaktır⁹⁸.

GDPR ise konuya ilişkin 6.madde düzenlemesi ile zorunluluk kavramı yerine isabetli bir biçimde “gereklilik” ifadesini kullanmıştır. Bu düzenlemede, veri sorumlusunun veya üçüncü kişilerin meşru menfaati için gerekliyse, veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerine zarar verilmemesi kaydıyla verinin işlenebileceği kabul edilmiştir.

Gerçekten de veri sorumlusu bakımından veri işleme sadece zorunluluk arz ettiği durumlar ile sınırlanmamalı ve veri sorumlusu bakımından “gerekli” olduğu hallerde veri işlemeye cevaz verilmelidir. Zorunluluk kavramı tıpkı tüzükteki düzenlemeye paralel bir şekilde “gereklilik” olarak yorumlanmalıdır⁹⁹.

⁹⁵ Konuyu şirket ortağı kapsamında ele alan ve ilgili kişinin daha önce ortağı olduğu veri sorumlusu şirket’ ten ayrılarak yeni bir şirket kurduğu, ancak veri sorumlusu Şirket’in ortağı iken kullandığı e-posta adresinin hala aktif olduğunu ve veri sorumlusunun söz konusu adrese iletilen e-postaları okuduğunu öğrendiği, bu durumun kendisi açısından haksız rekabet yarattığı ve maddi zarara uğradığı gerekçesiyle kurula yapılan bir başvuruda ise Kurul 03.08.2023 tarihli ve 2023/1321 sayılı kararı ile ilgili kişinin daha önceden kullanmış olduğu ve şu an pasif durumda bulunan e-posta adresine ileti gönderilmeye devam edilmesini ve bu minvalde ilgili kişinin işten ayrılmasından sonra e-posta gönderilerek tanımsız e-postada iletilerin görüntülenmesine imkan sağlanmak suretiyle kişisel verilerinin işlenmesini Kanun’un 5’inci maddesindeki herhangi bir işleme şartına dayanmadığı gerekçesiyle kanaatimize göre isabetsiz bir biçimde ihlal kararı vermiştir (<https://kvkk.gov.tr/Icerik/7776/2023-1321>, ET: 03.05.2024).

⁹⁶ ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 188; KARADUMAN, Ozan: “Legitimate Interest in Turkish DPL Compared with GDPR and Directive”, 2018 (<https://gun.av.tr/media/rtfc5ywd/legitimate-interest-has-been-the-subject-of-various-interesting-discussions-in-the-european-data-protection-practice.pdf>, ET: 07.05.2024), s. 1.

⁹⁷ Kanaatimize göre Kişisel Verileri Koruma Kurulu 25.03.2019 tarih ve 2019/78 sayılı kararında “Söz konusu menfaate ulaşılabilesi bakımından kişisel veri işlenmesinin zorunluluk arz etmesi”, “Kişisel veri işlenmeksizin başkaca bir yol ve yöntemle bu yararın ortaya çıkmasının mümkün olmaması” yönündeki tespitleri ile kanunda geçen zorunluluk kavramının katı bir şekilde uygulanması gerektiği görüşündedir.

⁹⁸ KARADUMAN, s. 1.

⁹⁹ ÇEKİN / BERKTAŞ / AKINCI, s. 188; KARADUMAN, s. 1.

SONUÇ

- A.** Günümüzde veriler, hem kamu otoriteleri hem de piyasa aktörleri tarafından bilişim sistemleri üzerinden sıkça kullanılmaktadır. Bu bilgilerin kullanılması bireyler ile mal ve hizmet sunanlar bakımından bazı kolaylıklar veya avantajlar sağlasa da bu durum kişisel bilgilerin istismar edilme riskini de beraberinde getirmektedir.
- B.** Öğretide ağırlıklı görüş olarak açık rızanın; belirli bir konuya ilişkin olma bilgilendirmeye dayalı ve özgür iradeyle açıklanma şeklinde üç unsurunun bulunduğu ifade edilmektedir.
- C.** Ana kural kişinin rızası olmaksızın veri sorumlusunun hiçbir veri işleme faaliyetinde bulunmayacağı yönünde olsa da yasama organı bu ana kurala KVKK'nın 5.maddesinin ikinci fıkrasında AB ve anayasamızdaki düzenlemelere paralel olarak bazı istisnalar getirmiştir.
- D.** KVKK m. 5/2-f düzenlemesine göre açık rıza aranmaksızın ilgili kişinin verisinin işlenebilmesi için üç şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlar; verisi işlenen kişinin temel hak ve özgürlüğüne zarar verilmemeli, veri sorumlusunun meşru bir menfaati olmalı ve veri işleme gerekli olmalıdır.
- E.** Hukuki olduğu kadar ekonomik aynı zamanda da soyut bir nitelik taşıyan şirket menfaati; ortaklığın hukuki ve ekonomik alandaki mevcudiyetini mümkün olan en iyi şekilde devam ettirmesini sağlamayı ifade etmektedir. Elbette ki her somut olayda şirket menfaati değerlendirmesi yapılırken bir takım ilkeler hem kurul hem de yargı makamları tarafından tesis edilecek kararlarda göz önünde bulundurulmalı ve önlerine gelen uyuşmazlıklar bu ilkeler de dikkate alınarak çözüme kavuşturmalıdır. Bu ilkeler öğretide;
- Şirketin amacı ve konusu,
 - Şirketin değerinin artırılması,
 - Pay sahiplerinin menfaati,
 - Farklı çıkarların değerlendirilmesiyle bir sonuca varılması şeklinde de ifade edilmektedir.

KAYNAKÇA

- AŞIKOĞLU, İ. Şehriban: “Veri Sorumlularının Aydınlatma Yükümlülüğü -Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 2019, Cilt 1, Sayı 2, s. 41-65.
- AYHAN, Rıza / ÇAĞLAR, Hayrettin / ÖZDAMAR, Mehmet: *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019.
- BAHTİYAR, Mehmet: *Ortaklıklar Hukuku*, 13. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- BERGKAMP, Lucas / DHONT, Jan: “Data Protection in Europe and the Internet: An Analysis of the European Community’s Privacy Legislation in the Context of the World Wide Web”, *The EDI Law Review*, 2000, Cilt 7, s. 71-114.
- BOZKIR, Betül: *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı*, Yüksek Lisans Tezi, Ibn Hal-dun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2023.
- BRAUN AVCI, Cihan: “Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018, Cilt 15, Sayı 1, s. 13-35.
- CUSTERS, Bart / DECHESNE, Francien / PIETERS, Wolter / SCHERMER, Bart / VAN DER HOF, Simone: “Consent and Privacy”, *The Routledge Handbook of the Ethics of Consent*, Routledge, London, 2018, s. 247-258.
- ÇALIŞMA GRUBU: “Opinion 06/2014 on the notion of legitimate interests of the data controller under Article 7 of Directive 95/46/EC”, 2014 (https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendati-on/files/2014/wp217_en.pdf, ET:15.02.2024).
- ÇEKİN, Mesut S.: “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un Big Data (Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 2016, Cilt 74, Sayı 2, s. 629-644.
- ÇEKİN, Mesut S. / BERKTAŞ, E. Ahmet / AKINCI, Furkan M: *Veri Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023.
- ÇELİK, Ezgi S.: İşe Alımda Adayın Kişisel Veri Güvenliği: Yapay Zekâ Destekli Video Mülakat Uygulamaları, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, Ankara, 2024, s. 1-13.
- ÇELİKEL, Serdar: “Kişisel Verilerin İşlenmesinde, Açık Rıza Hukuka Uygunluk Nedeninin, 95/46 Sayılı Direktif ve GDPR’la Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2021, Cilt 9, Sayı 17, s. 161-190.
- DEMİRBAŞ, Ali: *Kişisel Verileri Koruma Hukukunda Veri Sorumlusu ve Yükümlülükleri*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023.
- DÜLGER, Murat V.: “Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 16 Nisan 2019 Tarihinde Yayınlamış Olduğu Kararı Bağlamında ‘Veri Sorumlusunun Meşru Menfaati’ Kavramı”, 2019 (<https://www.hukukihaber.net/kisisel-verileri-koruma-kurulunun-16-nisan-2019-tarihinde-yayinlamis-oldugu-karari-baglaminda-veri-sorumlusunun-mesru-menfaati-kavrami>, ET: 03.03.2024).
- EKMEKÇİ, Ömer / YÜCEDAĞ, Nafiye / ÖZTÜRK AKKANAT, B. Elif / AŞIKOĞLU, İ. Şehriban: *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024.
- HÄNNI, Lino: “Dommage indirect et intérêt social”, *GesKR*, 2013, s. 274-280.
- HATEMİ, Hüseyin: *Medeni Hukuk’a Giriş*, 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.
- HELVACI, Mehmet / ÇAMURCU, Emin / TÜRKYILMAZ, İsmail: “Özellikle Anonim Şirket Açısından Şirket Menfaati Kavramı”, *Hamdi Yasaman’a Armağan*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 309-330.
- KARADUMAN, Ozan: “Legitimate Interest in Turkish DPL Compared with GDPR and Directive”, 2018 (<https://gun.av.tr/media/rtfc5ywd/legitimate-interest-has-been-the-subject-of-various-interesting-discussions-in-the-european-data-protection-practice.pdf>, ET: 07.05.2024).
- KARASU, Rauf: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 2005, Cilt 23, Sayı 2, s. 73-114.
- KAYA, Arslan: *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2001.
- KENDER, Rayegan: *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 16. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- KENDİGELEN, Abuzer: *Hukuki Mütalaalar*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *Açık Rıza Rehberi* (<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/e3c6aa10-9de4-46f8-9b51-71bcf07c09b5.pdf>, ET: 07.02.2024) (Açık Rıza Rehberi).

- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi*, Ankara, 2019 (<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a569a068-c079-4189-b134-f57bc727af7d.pdf>, ET: 01.02.2024).
- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi*, Ankara, 2019 (<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/41784a70-2bac-4e4a-830f-35c628468646.PDF>, ET: 05.01.2024) (Rehber).
- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU, *Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, 2019 (<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/a23bfe08-9b3a-4c2f-8a97-a259dcc0e667.PDF>, ET: 27.02.2024).
- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *Sıkça Sorulan Sorular*, Ankara, 2019 (<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4196/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Hakkinda-Sikca-Sorulan-Sorular>, ET:17.01.2024).
- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: *100 soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*, Ankara, 2019 (<https://kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf>, ET: 01.03.2024).
- KORKUT, Ömer: “Anonim Şirketlerde Şirket Menfaati Kavramının Somutlaştırılması”, *Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2007, Cilt 11, Sayı 2, s. 1-9.
- KÜÇÜK, Adnan: “1982 Anayasasındaki Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması Rejimi Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Sınırlanmasının Anayasaya Uygunluğu”, (Ed.) DOĞAN, Bayram: *Güncel Geleşmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 11-74.
- KÜZECİ, Elif: *Kişisel Verilerin Korunması*, 3. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- LAZARO, Christophe / LE METAYER, Daniel: “Control Over Personal Data: True Remedy of Fairy Tale”, *SCRIPTed: A Journal of Law, Technology And Society*, 2015, Cilt 12, Sayı 1, s. 4-34.
- MERLE, Philippe / FAUCHON, Anne: *Droit Commercial, Sociétés commerciales*, 20. Baskı, Dalloz- Petit, Paris, 2017.
- NOMER ERTAN, Fusun: *Haksız Rekabet Hukuku*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- ÖZTÜRK AKKANAT, B. Elif: *Karşı Edim Olarak Kişisel Veriler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022.
- POLATER, Salih: “Kişisel Verilerin Reklam Amaçlı İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 2019, Cilt 1, Sayı 1, s. 1-20.
- PULAŞLI, Hasan: *Şirketler Hukuku Şerhi*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- PULAŞLI, Hasan: “Şirket Satın Alma ve Birleşmelerinde İşletme Değerlemesi ve Due Diligence”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 2007, Cilt 24, Sayı 2, s. 204-235 (Due Diligence).
- RUEDIN, Roland: « L’interêt Social, Critère Des Décisions Du Conseil D’administration (Conférence présentée dans le cadre des «Soirées d’études juridiques» à l’Abbaye de l’Arc à Lausanne le mardi 30 janvier 1990) », *JdT*, 1990, I, s. 198.
- SELEK, Ozan: “Genel Veri Koruma Tüzüğü Işığında Kişisel Verilerin İşlenmesinde Rıza Açıklaması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, Cilt 21, Sayı 2, s. 911-951.
- SULU, Muhammed: *Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- UNGURENAU, T. Carmen: “Legal Remedies for Personal Data Protection in European Union”, *Logos University Mentality Education Novelty: Law*, 2018, Cilt 6, Sayı 2, s. 26-47.
- TAŞTAN, Furkan G.: *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- TEKİNALP, Ünal: *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.
- TÜRKMEN ERARSLAN, Sevgi: *Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019.
- USLUEL GÜRBÜZ, Aslı E.: *Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009.
- YAĞLIDERE, E. Umut: *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu*, Platon Hukuk Yayınevi, İstanbul, 2022.
- YONGALIK, Aynur: “İstisnalar Dar Yorumlanır Kuralı ve Değerlendirilmesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, Cilt 60, Sayı 1, s. 1-15.
- YÜCEDAĞ, Nafiye: “Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun Uygulama Alanı ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 2017, Cilt 75, Sayı 2, s. 765-790.